Videi nekaitīga iegāde**!**

Zaļā publiskā iepirkuma rokasgrāmata

2. izdevums

Eiropas Komisija

Svarīgs paziņojums

Šī rokasgrāmata ir indikatīvs Komisijas dienestu darba dokuments, un to nekādā veidā nevar uzskatīt par šai institūcijai saistošu. Jāatzīmē, ka rokasgrāmatas saturs tiks turpmāk aktualizēts, ņemot vērā izmaiņas ES tiesību aktos, tostarp pārskatītās iepirkumu direktīvas un Eiropas Savienības Tiesas judikatūru. Rokasgrāmata atspoguļo situāciju 2011. gada jūnijā.

Dienests „Europe Direct" jums palīdzēs rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību.

Bezmaksas tālruņa numurs (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilo tālruņu operatori nenodrošina piekļuvi numuriem, kuri sākas ar 00 800, vai par zvanīšanu uz šiem numuriem var būt jāmaksā.

Informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā (http://europa.eu).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2011. gads.

ISBN: 978-92-79-19930-1

doi: 10.2779/74936

© Eiropas Savienība, 2011

Rokasgrāmatas 2. izdevums ir aktualizēts saskaņā ar Līgumu Nr. 07.0307/2010/579463/SER/CI, kas noslēgts starp Eiropas Komisiju un ICLEI — „Vietējās pašvaldības ilgtspējībai".

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.
Attēli uz vākiem: The Flying Dutchman/istockphoto.com, dobrinov/istockphoto.com, Stephan Köhler (ICLEI)

Satura rādītājs

Ievads 5

Zaļais iepirkums – svarīgākie aspekti 11

1. nodaļa. ZPI īstenošana 12

1.1. ZPI politika 12

1.2. ZPI prioritāšu un mērķu noteikšana 13

1.3. Apmācība un norādījumi 15

1.4. ZPI kritēriju avoti 16

1.5. ZPI pārraudzība un pārskatīšana 19

1.6. Sadarbības veidošana 20

2. nodaļa. Iepirkuma process 21

2.1. Ievads 21

2.2. Publiskā iepirkuma pamatprincipi 21

2.3. Procedūras izvēle 22

2.4. Tirgus izpēte 23

2.5. Ekonomiskā pamatojuma izstrāde ZPI 24

2.6. Līgums vai pamatnolīgums? 27

3. nodaļa. Līguma prasību definēšana 28

3.1. Līguma priekšmeta definēšana 28

3.2. Vides tehniskās specifikācijas 31

3.3 Materiālu un ražošanas metožu precizēšana 33

3.4 Variantu izmantošana 36

3.5. Ekomarķējumu un ZPI kritēriju izmantošana 36

3.6. Atbilstības verifikācija 37

4. nodaļa. Piegādātāju, pakalpojumu sniedzēju un līgumslēdzēju izvēle 39

4.1. Ievads 39

4.2. Izslēgšanas kritēriji 39

4.3. Atlases kritēriji 40

5. nodaļa. Piedāvājumu izvērtēšana 44

5.1. Vispārēji līguma piešķiršanas noteikumi 44

5.2. Piešķiršanas kritēriju vides jomā piemērošana 47

5.3. Aprites cikla izmaksas (ACI) 49

6. nodaļa. Līguma izpildes noteikumi 54

6.1. Nosacījumi, ko piemēro līguma noteikumiem 54

6.2. Preču piegādes līgumu izpildes noteikumi 55

6.3. Būvdarbu vai pakalpojumu līgumu izpildes noteikumi 55

6.4. Līguma atbilstības pārraudzība 57

7. nodaļa. Galvenās ZPI nozares 58

7.1. Ēkas 58

7.2 Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi 59

7.3 Elektroenerģija 60

7.4. Kokmateriāli 61

A pielikums. Attiecīgie tiesību akti un politika 63

Ievads

Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) Eiropas Komisijas paziņojumā „Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus" ir definēts kā „process, kura ietvaros valsts iestādes cenšas iepirkt preces, pakalpojumus un būvdarbus, kuru ietekme uz vidi visā to dzīves ciklā būtu mazāka nekā precēm, pakalpojumiem, kam raksturīgas tādas pašas primārās funkcijas, bet kas būtu iegādāti, piemērojot citādus iepirkuma principus"[1].

ZPI ir brīvprātīgs instruments, kas nozīmē, ka atsevišķas dalībvalstis un valsts iestādes var noteikt apjomu, kādā to īstenot. To var piemērot līgumiem abpus ES iepirkuma direktīvu[2] piemērošanas robežvērtībām.

Šī rokasgrāmata ir izstrādāta, lai palīdzētu valsts iestādēm sekmīgi plānot un īstenot ZPI. Tajā ir konkrēti izskaidrotas Eiropas Savienības tiesību aktu sniegtās iespējas un aprakstītas vienkāršas un efektīvas pieejas, kā padarīt līgumus videi draudzīgākus. Praktisku apsvērumu dēļ rokasgrāmatā ievērota iepirkuma procedūras loģiskā secība un uzbūve. Rokasgrāmatā ir aprakstīti arī vairāki valsts iestāžu zaļā iepirkuma piemēri Eiropas Savienībā[3].

Šī rokasgrāmata ir paredzēta valsts iestādēm, taču daudzas no aprakstītajām idejām un pieejām ir vienlīdz svarīgas arī korporatīvo iepirkumu veicējiem. Tā arī palīdzēs piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem, jo īpaši mazākiem uzņēmumiem (MVU), labāk izprast vides prasības, kuras arvien biežāk tiek izvirzītas publisko iepirkumu konkursos.

Daudzas valsts iestādes Eiropā īsteno praksē ne vien ZPI, bet arī IPI — ilgtspējīgu publisko iepirkumu, lēmumos par iegādi iekļaujot vides *un* sociālos kritērijus. Šajā rokasgrāmatā ir īpaši aplūkoti vides aspekti iepirkumu konkursos. Eiropas Komisija ir publicējusi rokasgrāmatu „Sociāls iepirkums", kurā apzināti veidi, kā iepirkuma procesā iekļaut sociālos apsvērumus[4].

Kāpēc veikt iepirkumu videi nekaitīgā veidā?

Valsts iestādes ir lielākie patērētāji Eiropā, katru gadu iztērējot aptuveni EUR 2 triljonus (jeb 19 % no ES IKP). Izmantojot savu pirktspēju, lai izvēlētos preces, pakalpojumus un būvdarbus, kuriem ir mazāka ietekme uz vidi, tās var dot būtisku ieguldījumu, atbalstot ilgtspējīgas attīstības mērķus vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā mērogā.

<Rāmja sākums>

„Zaļo" līgumu piemēri

- Energoefektīvi datori
- Biroja mēbeles no ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos iegūtas koksnes
- Ēkas ar mazu enerģijas patēriņu

[1] COM (2008) 400, 4. lpp.
[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK.
[3] Svarīgs paziņojums. Lai gan rokasgrāmatā iekļautā informācija ir rūpīgi pārbaudīta, Eiropas Komisija neuzņemas saistības vai atbildību par rokasgrāmatā minētajiem konkrētajiem gadījumiem vai atsaucei minētajām tīmekļa vietnēm.
[4] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6457&langId=en

- Pārstrādāts papīrs
- Uzkopšanas pakalpojumi, izmantojot videi draudzīgus tīrīšanas līdzekļus
- Elektriskie, hibrīda vai zemas emisijas transportlīdzekļi
- Elektroenerģija no atjaunojamiem enerģijas avotiem

< Rāmja beigas >

ZPI var būt galvenais virzītājspēks jauninājumu ieviešanai tirgū, dodot nozarei reālu stimulu attīstīt videi draudzīgas preces un pakalpojumus — jo īpaši tajās nozarēs, kurās publiskā iepirkuma veicēji veido lielu tirgus daļu (piemēram, celtniecība, veselības aprūpes pakalpojumi vai sabiedriskais transports).

ZPI var arī palīdzēt valsts iestādēm ietaupīt finanšu līdzekļus, īpaši ņemot vērā līguma kopējās aprites cikla izmaksas, nevis tikai iepirkuma cenu. Piemēram, iegādājoties energoefektīvus vai ūdens resursus taupošus izstrādājumus, var ievērojami samazināt rēķinus par komunālajiem pakalpojumiem. Iegādājoties produktus ar samazinātu bīstamo vielu saturu, var samazināt utilizācijas izmaksas. Iestādes, kas īsteno ZPI, būs labāk sagatavotas, saskaroties ar aizvien pieaugošajām vides problēmām un īstenojot politiskos un saistošos mērķus CO_2 emisiju samazināšanas, energoefektivitātes un citās vides politikas jomās.

Rāmja sākums

Ieguvumi no ZPI

- Pateicoties *EcoBuy* programmai, no 2004. gada līdz 2007. gadam Vīnes pilsēta ietaupīja EUR 44,4 miljonus, samazinot CO_2 par vairāk nekā 100 000 tonnām[5].

- Nīderlandē vien CO_2 samazinātos par trīs miljoniem tonnu, ja visas Nīderlandes valsts iestādes piemērotu valsts ilgtspējīga publiskā iepirkuma kritērijus, kas ietver vides kritērijus. Valsts sektora enerģijas patēriņš samazinātos par 10 %[6].

- Ja visi Eiropā sekotu Kopenhāgenas pilsētas domes un Zviedrijas Administratīvās attīstības aģentūras piemēram, iepērkot IT aprīkojumu, enerģijas patēriņš samazinātos par aptuveni 30 teravatstundām (TWh), kas atbilst četru kodolreaktoru jaudai[7].

- Lielbritānijā varētu ietaupīt GBP 40,7 miljonus (EUR 47,2 miljonus), ja ierosinātos valdības iepirkuma standartus (ZPI kritērijus) piemērotu visi centrālās valdības

[5] *Klimaschutzprogramm „ÖkoKauf Wien" spart CO_2 und Geld* (Vīnes pilsēta, 2008. gads) pieejama tīmekļa vietnē: www.wien.gv.at/rk/msg/2008/0326/011.html

[6] *De impact van het programma duurzaam inkopen anno 2011*, 4 .lpp. (Nīderlandes Infrastruktūras un vides ministrija, 2011. gads)

[7] „Zaļais iepirkums veido atšķirību — pozitīvi Ziemeļvalstu piemēri", 5. lpp. (Ziemeļvalstu padome, 2009. gads) pieejams tīmekļa vietnē: http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2009-740. Piemērotie kritēriji attiecas uz enerģijas patēriņu, troksni, pārstrādi un bīstamām vielām.

departamenti un izpildaģentūras saskaņā ar izmaksu un ieguvumu analīzi, kas izsaka iespējamo ietekmi naudas izteiksmē[8].

- CO_2 emisijas tiktu samazinātas par 15 miljoniem tonnu gadā, ja visā ES tiktu pieņemti vienādi vides kritēriji attiecībā uz apgaismes un biroja aprīkojumu, piemēram, kā Somijas pilsētā Turku, samazinot elektroenerģijas patēriņu par 50 %[9].

Rāmja beigas

Tiesiskais regulējums

Publiskā iepirkuma tiesiskais regulējums ir definēts Līgumā par Eiropas Savienības darbību (turpmāk — Līgums) un ES iepirkuma direktīvās[10], kā to interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa. Starptautiskā mērogā ES ir saistoši Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) nolīguma par valsts iepirkumu (*GPA*) noteikumi.

Minētais regulējums paredz virkni noteikumu un principu, kas jāievēro, slēdzot publiskā iepirkuma līgumus. Šā regulējuma ietvaros var dažādā veidā īstenot mērķus vides jomā, kā tas aprakstīts šajā rokasgrāmatā.

Nozaru tiesību akti

Konkrētai nozarei izstrādātie ES tiesību akti arī paredz noteiktas obligātas prasības, veicot konkrētu preču un pakalpojumu iepirkumu, piemēram, nosakot minimālos energoefektivitātes standartus, kas jāpiemēro. Šobrīd obligātas prasības piemēro šādās nozarēs:

- **biroja IT aprīkojumam** — centrālo valsts iestāžu iegādātajiem IT produktiem jāatbilst jaunākajām minimālajām energoefektivitātes prasībām, kā noteikts ES *„Energy Star”* regulā (*Regula (EK) Nr. 106/2008 par Kopienas biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu*)[11];

- **autotransporta līdzekļiem** — visām līgumslēdzējām iestādēm iepirkuma procedūrā jāņem vērā transportlīdzekļu enerģijas patēriņš un ietekme uz vidi; ir pieejama vienota metodika darbmūža ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanai (*Direktīva 2009/33/EK par „tīro” un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu*);

8 11 gadi, neto pašreizējās vērtības maksimāli precīzas aplēses dokumentā „Pārskatīti valdības iepirkuma standarti mēbelēm — ietekmes novērtējums”, 23. lpp. (Vides, pārtikas un lauku lietu departaments, 2010. gads), pieejams tīmekļa vietnē: http://sd.defra.gov.uk/documents/20100607furniture-ia.pdf Papildus citiem ieguvumiem, piemēram, gan siltumnīcefekta gāzu emisiju, gan atkritumu samazināšanai, ietaupījumi varētu rasties no lielākām iespējām materiālus remontēt, pārražot un pārstrādāt, kā arī no lielākām iespējām atkārtoti izmantot mēbeles.
9 „Zaļais iepirkums veido atšķirību — pozitīvi Ziemeļvalstu piemēri”, (Ziemeļvalstu padome, 2009. gads), 5. lpp.
10 Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK (turpmāk — „iepirkuma direktīvas").
11 Tas attiecas uz piegādes līgumiem, kuru vērtība pārsniedz publisko iepirkumu direktīvās noteiktās robežvērtības.

- **ēkām** — vēlākais no 2013. gada visos jaunbūvju un liela apjoma ēku rekonstrukcijas projektos būs jāievēro minimālās energoefektivitātes prasības[12]; no 2019. gada 1. janvāra visām jaunajām ēkām, kuras atrodas valsts īpašumā vai kurās atrodas valsts iestādes, jābūt „gandrīz nulles enerģijas patēriņa ēkām" (*Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (pārstrādāta versija*)).

Turklāt dažās dalībvalstīs ir īpaši noteikumi, kas paredz, ka ZPI standarti obligāti jāpiemēro konkrētās nozarēs vai noteikta veida līgumiem. Lai gan šo noteikumu apskats nav šīs rokasgrāmatas mērķis, iepirkumu veicējiem jānodrošina, lai tie atbilstu valstī spēkā esošajām prasībām.

ZPI ES politikā

Vairākas ES politikas un stratēģijas atbalsta ZPI, novērtējot tā spēju veicināt ilgtspējīgāku dabas resursu izmantošanu, rosināt izpratni par ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, kā arī sekmēt inovāciju. Eiropa 2020 — ES stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei[13] uzsver, ka ZPI ir viens no līdzekļiem šādas izaugsmes sasniegšanai.

Ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa rīcības plāna[14] ietvaros Eiropas Komisija 2008. gadā pieņēma paziņojumu par ZPI[15] un ieviesa vairākus pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt ZPI īstenošanu visā ES. Galvenie aspekti ir uzskaitīti nākamajā rāmī.

Pielikumā atrodams sīks saraksts ar ES politikām, stratēģijām un tiesību aktiem, kas attiecas uz ZPI.

Rāmja sākums

ZPI resursi ES līmenī[16]

- **ES ZPI kritēriji**

Lai palīdzētu līgumslēdzējām iestādēm noteikt un iegādāties videi draudzīgākus produktus, pakalpojumus un būvdarbus, ir izstrādāti iepirkuma kritēriji vides jomā 18 preču un pakalpojumu grupām, kurus var tieši iekļaut konkursa nolikumā[17].

Šie ES ZPI kritēriji tiek regulāri pārskatīti un atjaunināti, lai iekļautu jaunākos zinātniskos datus par produktiem, jaunām tehnoloģijām, tirgus attīstību un izmaiņām likumdošanā.

- **Palīdzības dienests**

12 „Liela apjoma rekonstrukcija" nozīmē ēkas pārbūvi, kad tiek pārveidoti vairāk nekā 25 % no tās virszemes būvapjoma, vai rekonstrukciju, kas izmaksā vairāk nekā 25 % no ēkas vērtības, neieskaitot zemes vērtību (sk. Direktīvas 2. panta 10. punktu). Minimālās energoefektivitātes prasības, ko piemēro dažādām ēkām un būvelementiem, dalībvalstīm jānosaka līdz 2013. gadam, izmantojot vienotu metodiku.

13 COM (2010) 2020, *Eiropa 2020 — stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei.*

14 COM(2008) 397, *Paziņojums par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu*.

15 COM(2008) 400, *Publiskais iepirkums*, *ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus*.

16 Sk. ES ZPI tīmekļa vietni: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

17 ES ZPI kritēriji tiek pakāpeniski tulkoti visās ES oficiālajās valodās.

Eiropas Komisija izveidoja palīdzības dienestu, lai izplatītu informāciju par ZPI un atbildētu uz ieinteresēto personu jautājumiem. Kontaktinformācija ir pieejama ZPI tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm.

- **Pārraudzība**

Eiropas Komisija ir pasūtījusi vairākus pētījumus, kuru mērķis ir pārraudzīt ZPI īstenošanu visos valdības līmeņos. Jaunāko pētījumu, kurā tika aplūkota ZPI īstenošana septiņās valstīs — Austrijā, Dānijā, Somijā, Vācijā, Nīderlandē, Zviedrijā un Lielbritānijā, publicēja 2009. gadā. Ar rezultātiem var iepazīties ZPI tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm. Pārraudzības pētījums turpinās 2011. gadā.

- **Informācija**

ZPI tīmekļa vietne ir galvenais informācijas avots par praktiskiem un politiskiem ZPI īstenošanas aspektiem. Tajā pieejamas saites uz dažādiem resursiem, kas saistīti ar vides jautājumiem, kā arī vietēja, valsts un starptautiska mēroga informācija par ZPI. Vietnē atrodami paziņojumi ar jaunumiem un pasākumiem ZPI jomā, atbilžu saraksts uz biežāk uzdotajiem jautājumiem (*FAQ*), reāli ZPI piemēri, pētījumi, mācību materiāli un šī rokasgrāmata. Visus tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/environment/gpp pieejamos materiālus iespējams lejupielādēt.

Rāmja beigas

Rīcība valsts un vietējā mērogā

Lielākā daļa ES dalībvalstu ir publicējušas valsts līmeņa rīcības plānus, kuros izklāstītas dažādas darbības un atbalsta pasākumi zaļam (vai ilgtspējīgam) publiskam iepirkumam[18]. Lielākā daļa valstu ir uzstādījušas mērķus ZPI jomā gan attiecībā uz visu iepirkumu, gan attiecībā uz konkrētām preču vai pakalpojumu grupām.

Vairākas valstis un reģioni ir arī izstrādājuši ZPI vai IPI kritērijus noteiktām preču un pakalpojumu grupām. Daudzos gadījumos tie ir līdzīgi ES ZPI kritērijiem, taču iekļauj izmaiņas, kas atspoguļo īpašus apstākļus vai prioritātes, kādas ir iestādēm, kas tos izstrādā. Lielākā daļa kritēriju balstīti uz aprites cikla analīzes (ACA) datiem, ja tie ir pieejami, kā arī ekomarķējumiem un tiem pamatā esošajiem atbilstības pierādījumiem[19]. ES ZPI tīmekļa vietnē atrodamas saites uz daudziem no šiem kritērijiem un papildu norādes.

Atsevišķas līgumslēdzējas iestādes vietējā, reģionālajā un valsts līmenī arī ir ieviesušas videi draudzīga un ilgtspējīga iepirkuma praksi. Dažos gadījumos šāda rīcība ir veicinājusi valsts rīcības plānu (VRP) izstrādi vai tā izmantota par piemēru citās dalībvalstīs. Šajā rokasgrāmatā ir aplūkoti vairāki šādi

[18] http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

[19] Sk. *Evans, Ewing, Mouat* un *Nuttall* „Valsts zaļā un ilgtspējīgā publiskā iepirkuma kritēriju novērtējumu un salīdzinājumu, un pamatā esošās shēmas" (2010. gads.), pieejams tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm

piemēri, bet labas prakses ieviešana joprojām turpinās visā ES. Šo piemēru apkopojums atrodams tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm.

Zaļais iepirkums – svarīgākie aspekti

Šī rokasgrāmata izskaidro, *kā* iegādāties videi nekaitīgus produktus, aplūkojot katru iepirkuma procesa stadiju. Zemāk uzskaitītas pamatdarbības, norādot saiti uz rokasgrāmatas sadaļu, kur sniegta papildu informācija.

- Iepazīstieties ar **ZPI darbības jomu un iespējamajiem ieguvumiem**, kā arī ar pieejamajiem resursiem (Ievads).

- Apņemieties ievērot šo procesu un nodrošiniet politisko atbalstu, pieņemot **ZPI politiku** ar skaidrām **definīcijām** un jūsu organizācijai atbilstošiem **mērķiem** (1. nodaļa).

- Izvirziet **prioritātes** produktu un pakalpojumu grupām, kuras ņemsiet vērā, izskatot pašreizējos **ZPI kritērijus**, **ekomarķējumus** un citus informācijas avotus (1. nodaļa).

- Ieviesiet **informācijas, apmācības, sadarbības** un **pārraudzības** pasākumus, lai nodrošinātu mērķu sasniegšanu (1. nodaļa).

- Apdomājiet, kā vides prasības ietekmēs izvēlēto preču un pakalpojumu **iepirkuma procesu** un kā jūs tās īstenosiet atbilstoši **tiesiskām saistībām** (2. nodaļa).

- Iegūstiet pārskatu par tirgū pieejamajiem produktiem un pakalpojumiem, **iesaistot piegādātājus**, un **izstrādājiet** ZPI **ekonomisko pamatojumu**, balstoties uz **aprites cikla izmaksām** (2. nodaļa).

- Rīkojot konkursu, definējiet **līguma priekšmetu** un **tehniskās specifikācijas tā**, lai tiktu ņemta vērā ietekme uz vidi visa iepērkamo preču, pakalpojumu vai būvdarbu aprites cikla laikā. (3. nodaļa).

- Ja iespējams, piemērojiet atlases kritērijus, kas balstīti uz **vides tehniskās kapacitātes** vai **vides pārvaldības pasākumiem**, un **izslēdziet pretendentus, kuri pieļāvuši nopietnus vides prasību pārkāpumus** (4. nodaļa).

- Nosakiet tādus iepirkuma līgumtiesību **piešķiršanas kritērijus**, kas liek pretendentiem piedāvāt vēl augstākus ekoloģiskos raksturlielumus, pārsniedzot nolikumā noteiktos, un piemērojiet tos pārredzamā veidā. Novērtējiet **aprites cikla izmaksas**, salīdzinot konkursa piedāvājumus (5. nodaļa).

- Nosakiet **līguma izpildes noteikumus**, kuros uzsvērtas piegādātāju vai pakalpojumu sniedzēju saistības vides jomā, un nodrošiniet atbilstošus **aizsardzības līdzekļus,** ja tās netiek ievērotas. Nodrošiniet, ka ir ieviesta šo saistību ievērošanas **pārraudzības** sistēma (6. nodaļa).

- Nosakiet īpašas ZPI pieejas konkursu organizēšanai nozarēs, kurām ir būtiska ietekme, piemēram, **būvniecība, pārtika** un **ēdināšanas pakalpojumi, elektroenerģijas** un **koksnes ieguve** (7. nodaļa).

1. nodaļa. ZPI īstenošana

Lai īstenotu ZPI, sākumā būs vajadzīga plānošana, nosakot ZPI apjomu savā organizācijā, izvirzot savai darbībai prioritātes un mērķus, organizējot atbilstošu apmācību darbiniekiem un pārraugot sniegumu. Visi šie elementi var veidot ZPI politiku.

Šajā nodaļā iekļautās vadlīnijas var izmantot ikviena valsts iestāde, kas vēlas īstenot ZPI.

1.1. ZPI politika

Daudzas valsts iestādes Eiropā ir pieņēmušas lēmumu veidot ZPI politiku vai arī iekļaut savā darbībā apņemšanos īstenot ZPI citās politiskajās nostādnēs. ZPI ieviešanai nepieciešama efektīva dažādu struktūrvienību un darbinieku sadarbība organizācijas ietvaros. Turklāt augsta līmeņa atbalsts parasti tiek uzskatīts par svarīgu faktoru veiksmīgai ZPI ieviešanai.

Lai šāda politika būtu efektīva, tai ir:

- jāiekļauj konkrēti mērķi, prioritārās nozares un termiņi (sk. 1.2. sadaļu);
- jānorāda ietverto iepirkuma pasākumu apjoms (t. i., vai tie attiecas uz visu iestādi vai tikai uz atsevišķām nodaļām; uz kādām produktu un pakalpojumu grupām tie attiecas);
- jānosaka vispārējā atbildība par politikas īstenošanu;
- jāiekļauj mehānisms izpildes pienācīgai pārraudzībai (sk. 1.5. sadaļu).

ZPI politika būtu jāsaskaņo ar visām esošajām politikām un stratēģijām, kā arī jāizstrādā, apspriežoties ar galvenajām ieinteresētajām pusēm, piemēram, iekšējiem lietotājiem, piegādātājiem un vadību.

Kad politika būs ieviesta, vajadzētu izveidot darbības īstenošanas plānu, norādot konkrētus uzdevumus, pienākumus un izpildes grafiku. Pēc tam par politiku un īstenošanas plānu ir jāpaziņo pēc iespējas lielākai auditorijai, jo īpaši tiem darbiniekiem, kurus tas skar vistiešāk.

Rāmja sākums

Ieguldījums ZPI jomā Kiprā

Strovolos (otrā lielākā pašvaldība Kiprā) 2008. gadā izveidoja savu ZPI rīcības plānu un rokasgrāmatu. Pirmais solis bija pašvaldības darbinieku izglītošana par ZPI un izvirzītajiem mērķiem. Pilsētas ārējiem konsultantiem iepirkuma dokumentu un novērtēšanas jomā arī tika nosūtīta vēstule, informējot par izmaiņām līgumu tehniskajos nosacījumos. Plāna īstenošanas ietvaros līdz šim veikto pasākumu piemēri ietver izmēģinājuma sistēmas iepirkumu, lai samazinātu apgaismojuma intensitāti pilsētas parkā, kā arī pilsētas mēra biroja lēmumu samazināt papīra patēriņu, nosūtot ielūgumus uz pasākumiem pa e-pastu.

Rāmja beigas

1.1.1 Darba grupas izveidošana

Daudzās iestādēs iepirkuma veikšanas pienākumi ir sadalīti pa visu pārvaldes struktūru. Izveidojot darba grupu, kurā ietilpst dažādu nodaļu pārstāvji, izstrādājot ZPI politiku, izvirzot prioritātes un mērķus, kā arī novērtējot apmācības nepieciešamību, iespējams nodrošināt saistību ievērošanu visā organizācijā un visu vajadzību apmierināšanu. Būtu nepieciešams iesaistīt finanšu, vides un iepirkuma nodaļu darbiniekus, kā arī darbiniekus no dažām specializētām nodaļām, piemēram, būvniecības, enerģētikas vai IT nodaļām.

1.2. ZPI prioritāšu un mērķu noteikšana

Parasti ZPI pieejas ieviešana iepirkuma procedūrās notiek pakāpeniski. Viena iespēja ir sākumā izvēlēties tikai dažas produktu un pakalpojumu grupas. Sākumā īstenojot pasākumus konkrētās nodaļās, kas visvairāk vēlas iesaistīties, būs iespējams pierādīt, ka īstenošana ir veiksmīga, un gūt plašāku atbalstu.

1.2.1. Kā noteikt prioritātes?

Nosakot, kurus produktus, pakalpojumus un būvdarbus izvirzīt kā prioritātes, sākumā ir jāņem vērā trīs galvenie zemāk aprakstītie faktori[20].

- **Ietekme uz vidi**. Izvēlieties produktus (piemēram, autoparkus) vai pakalpojumus (piemēram, uzkopšanas pakalpojumus), kas aprites cikla laikā ievērojami ietekmē vidi.
- **Ietekme uz budžetu**. Koncentrējieties uz jomām, kas saistītas ar iestādei nozīmīgiem izdevumiem.
- **Iespēja ietekmēt tirgu**. Koncentrējieties uz jomām, kas var visvairāk ietekmēt tirgu. Tas var būt atkarīgs no līguma apjoma vai redzamības, vai nozīmes, kādu piegādātāji piešķir iespējai slēgt iepirkuma līgumus ar publiskā sektora klientiem.

Veicot nozaru galīgo atlasi, jāņem vērā arī vairāki citi zemāk aprakstītie faktori.

- **Politiskās prioritātes.** Vai ir kādas īpašas vietējas nozīmes prioritātes vides jomā, piemēram, gaisa kvalitāte pilsētā, elektroenerģijas/ūdens patēriņš, atkritumu apsaimniekošana vai pielāgošanās klimata pārmaiņām, kuras jūs varētu sasaistīt ar līguma priekšmetu?
- **Videi draudzīgu alternatīvu pieejamība tirgū.** Tirgus analīze var būt noderīga, lai noskaidrotu, vai ir atbilstoši alternatīvi varianti, kuriem ir mazāka ietekme uz vidi.
- **Ar izmaksām saistīti apsvērumi.** Vai videi draudzīgākas alternatīvas būs izmaksu ziņā tādas pašas vai arī ietekmēs jūsu budžetu? „Izmaksu" novērtēšanā būtu jāņem vērā visas pilna aprites cikla izmaksas, t. i., iegādes cena, ekspluatācijas izmaksas (piemēram, elektroenerģijas un ūdens patēriņš, apkope) un utilizācijas izmaksas (sk. 5.3. sadaļu).

[20] Šos faktorus izvērtēja Eiropas Komisija un vairākums ES dalībvalstu, izvēloties produktu un pakalpojumu grupas ZPI kritēriju izstrādei.

- **Kritēriju pieejamība.** Daudzām produktu un pakalpojumu grupām ir izstrādāti zaļā iepirkuma kritēriji, kurus var tieši iekļaut iepirkuma dokumentos, neveicot ilgstošu ekoloģisko raksturlielumu izpēti un tirgus analīzi. ES ZPI kritēriji aptver 18 produktu un pakalpojumu grupas, un tie iedalās pamatkritērijos un paplašinātajos kritērijos (sk. 1.4.1. sadaļu). Daudzās ES valstīs ir pieejami arī valsts vai reģionālie kritēriji.

- **Redzamība.** Cik pamanāmas būs jūsu ZPI aktivitātes sabiedrībai, tirgum, citām līgumslēdzējām iestādēm un jūsu darbiniekiem? Vai viņi sapratīs, ka pieliekat pūles, lai uzlabotu veikumu vides jomā? Izmaiņas pārvaldes līmenī, piemēram, iestādes izmantoto transportlīdzekļu veids vai pāriešana uz bioloģiskiem pārtikas produktiem ēdnīcā var veicināt izpratni par jūsu ZPI politiku un uzlabot organizācijas tēlu.

- **Praktiski apsvērumi.** Vai ir kādi svarīgi līgumi, kuriem tuvojas atjaunošanas termiņš, vai ir noslēgti ilgtermiņa līgumi attiecībā uz konkrētām produktu/pakalpojumu grupām? Cik daudz laika un finanšu resursu ir pieejami īstenošanai? Vai ir kādas noteiktas produktu/pakalpojumu grupas, par kurām jau ir pieejama vides informācija?

1.1.2. ZPI mērķu noteikšana

Ir svarīgi izvirzīt skaidrus mērķus, lai novērtētu progresu un darītu zināmus savus nodomus organizācijai un plašākai sabiedrībai.

Mērķi var iekļaut:

- vispārējos iepirkuma mērķus, piemēram, līdz 2015. gadam ZPI kritērijiem jābūt iekļautiem 75 % no iepirkuma (pēc piedāvājumu vērtības un skaita); mērķi var atšķirties valsts, reģionālā un vietējā līmenī;

- konkrētam produktam/pakalpojumam izvirzītus mērķus, piemēram, līdz 2013. gadam bioloģiskiem pārtikas produktiem jābūt iekļautiem 50 % no skolu ēdnīcās piedāvātajām maltītēm vai līdz 2015. gadam, veicot visus uzkopšanas pakalpojumus, jāizmanto produkti, kas atbilst ES ekomarķējuma vides standartiem;

- darbības mērķus, piemēram, visiem iepirkuma procesā iesaistītajiem darbiniekiem līdz 2012. gadam jābūt apmācītiem par ZPI vai ZPI vadlīnijām jābūt pieejamām visiem darbiniekiem iestādes iekštīklā.

Apsverot iepirkuma mērķus, ir svarīgi, lai būtu skaidra darbības definīcija par to, kas tiek uzskatīts par zaļo iepirkumu. Daudzos dalībvalstu valsts līmenī noteiktajos mērķos piedāvājumus uzskata par videi draudzīgiem, ja tie iekļauj valsts vai ES ZPI kritērijus.

Rāmja sākums

Flandrijas valdība izvirza par mērķi ilgtspējīgu iepirkumu veikšanu

Flandrijas valdība Beļģijā ir izvirzījusi par mērķi nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visi tās publiskie iepirkumi atbilstu noteiktiem ilgtspējīga iepirkuma kritērijiem. Šā mērķa sasniegšanai nepieciešamie pasākumi tiks izklāstīti vairākos rīcības plānos 2009.–

2011. gadam, 2012.–2014. gadam, 2015.–2017. gadam un 2018.–2020. gadam. Katrs rīcības plāns ietvers norādījumus, kritērijus un pārraudzības mehānismus, lai nodrošinātu, ka visi valdības departamenti spēj izpildīt šo prasību.

Rāmja beigas

1.3. Apmācība un norādījumi

Lai sekmīgi īstenotu ZPI, darbiniekiem jābūt atbilstošām praktiskām iemaņām, zināšanām un piekļuvei informācijai. Piemēram, apmācība un norādījumi varētu būt vajadzīgi par šādiem jautājumiem:

- kā iekļaut vides apsvērumus konkursa procedūrās (sk. 2. –7. nodaļu);
- kur vērsties pēc atbalsta, izstrādājot vides kritērijus (sk. 1.4. sadaļu un 3. nodaļu);
- kā novērtēt un pārbaudīt pretendentu apgalvojumus par vides apsvērumiem (sk. 3.6. un 5.2. sadaļu);
- kā konkursā novērtēt aprites cikla izmaksas (sk. 5.3. sadaļu).

Šī rokasgrāmata sniedz ieskatu par šiem jautājumiem, norādot arī papildu informācijas avotus, kā arī sniedz norādījumus, ja tādi pieejami. Tomēr tā neaizstāj padziļinātu apmācību par ZPI.

Dažām ES valstīm un reģioniem ir mācību programmas par ZPI — gan kā atsevišķi mācību moduļi, gan integrētas vispārīgā mācību kursā par publisko iepirkumu.

Rāmja sākums

Kapacitātes veidošana Anglijas ziemeļaustrumos

Lielbritānijas Ziemeļaustrumu pilnveidošanas un efektivitātes partnerība ir organizējusi vairākus integrētus apmācības kursus par ilgtspējīgu iepirkumu vietējo iestāžu darbiniekiem, kas atbild par iepirkumu veikšanu, un citiem attiecīgajiem ierēdņiem (tostarp augstākā līmeņa darbiniekiem), kā arī ievēlētajiem politiķiem visā ziemeļaustrumu reģionā. Pamatkursu veido Lielbritānijas jaunais valsts trīs dienu mācību seminārs par ilgtspējīgu iepirkumu, kas tika izmēģināts reģionā un ko šobrīd jau apguvuši vairāk nekā simts reģiona darbinieku. Papildus ir organizēti arī saistīti nepilnas dienas kursi ievēlētiem locekļiem un seminārs pasniedzējiem, kā arī specializētāki semināri par koksni un koksnes ieguvi, aprites cikla izmaksu aprēķināšanas izmantošanu un „oglekļa pēdu".

Rāmja beigas

Dažas valsts iestādes arī ir izstrādājušas norādījumus, kā ZPI jāīsteno, iestādei veicot iepirkumus. Šie norādījumi var iekļaut, piemēram, īpašus ZPI kritērijus, kas jāpiemēro konkrētām produktu un pakalpojumu grupām.

Bieži valsts līmenī ZPI veltītās tīmekļa vietnēs ir pieejamas rokasgrāmatas un rīki, bet dažos gadījumos ir izveidoti arī valsts ZPI palīdzības dienesti. Eiropas Komisija 2008. gadā izstrādāja norādījumus, kas

iekļāva moduļus par ZPI rīcības plāna sagatavošanu, ZPI tiesisko regulējumu un praktisko īstenošanu. Komisija 2010. gadā izveidoja arī palīdzības dienestu un sagatavoja materiālu publiskā iepirkuma veicēju apmācībai ZPI īstenošanā.

Rāmja sākums

ZPI organizētāju apmācība Rumānijā

Ar Vides un meža ministrijas starpniecību 2009. gadā Rumānijā tika uzsākta ZPI mācību programma. Apmācības mērķis bija palielināt izpratni par ieguvumiem vides jomā, kas saistīti ar ZPI, apmācīt centrālās valsts pārvaldes iestāžu darbiniekus, kuri vēlāk varētu apmācīt citu iestāžu darbiniekus, un popularizēt attiecīgus ZPI rīkus, metodes un paraugpraksi. Mācību programmas rezultātā ir sagatavots ziņojums par zaļo kritēriju iekļaušanu iepirkuma dokumentācijā, ir sastādīts saraksts ar tiem publisko iepirkumu organizētājiem centrālās valsts pārvaldes iestādēs, kuri izvēlas ZPI, ir izdota ZPI rokasgrāmata pasniedzējiem un 49 pasniedzēji ir gatavi uzsākt izglītošanas darbu.

Rāmja beigas

1.4. ZPI kritēriju avoti

Termins „ZPI kritēriji" iekļauj ne tikai atlases un piešķiršanas kritērijus, bet arī specifikācijas un līguma izpildes noteikumus, kas var palīdzēt padarīt iepirkuma līgumu videi draudzīgāku. ZPI īstenošanā ir svarīgi atrast ZPI kritēriju avotus.

1.4.1. ES ZPI kritēriji

Kā minēts ievadā, ES ir izstrādājusi ZPI kritērijus vairākām produktu un pakalpojumu grupām, kuri tiek regulāri pārskatīti un atjaunināti. Kritēriji ir izstrādāti iekļaušanai tieši konkursa dokumentos, un tie ietver informāciju par verifikācijas metodēm. Šie kritēriji tiek pakāpeniski tulkoti visās ES oficiālajās valodās.

Pašlaik kritērijus piemēro šādām produktu un pakalpojumu grupām[21]:

- kopēšanas un zīmēšanas papīram;
- tīrīšanas līdzekļiem un pakalpojumiem;
- biroja IT aprīkojumam;
- būvniecībai;
- transportam;
- mēbelēm;
- elektroenerģijai;
- pārtikai un ēdināšanas pakalpojumiem;
- tekstilizstrādājumiem;
- dārzkopības produktiem un pakalpojumiem;
- logiem, stiklotām durvīm un jumta logiem;
- siltumizolācijai;

[21] 2011. gadā kritēriji būs pieejami arī iekštelpu apgaismojumam un salvešpapīram. Pašlaik tiek izstrādāti arī kritēriji ūdeni patērējošiem izstrādājumiem, attēlveidošanas iekārtām, apkures sistēmām, biroju ēkām un medicīnas elektroiekārtām, un tos paredzēts pieņemt 2012. gadā.

- cietiem grīdas segumiem;
- sienu paneļiem;
- siltumenerģijai un elektroenerģijas koģenerācijai;
- ceļu būvei un ceļa zīmēm;
- ielu apgaismojumam un satiksmes signāliem;
- mobiliem telefoniem.

ZPI kritēriji balstās uz pierādījumu bāzes datiem, esošajiem ekomarķējuma kritērijiem un informāciju, kas iegūta no ieinteresētajiem nozares pārstāvjiem, sabiedrības un dalībvalstīm. Pierādījumu bāze veidota, izmantojot pieejamos zinātniskos datus un informāciju, aprites cikla pieeju un iesaistot ieinteresētās puses, kas tiekas, lai apspriestu jautājumus un panāktu vienprātību.

Katrai nozarei ir izstrādāti divu „līmeņu" ES ZPI kritēriji:

- **pamatkritērijus** var izmantot jebkura līgumslēdzēja iestāde dalībvalstīs, un tie attiecas uz būtiskāko ietekmi uz vidi; šie kritēriji izstrādāti tā, lai to izmantošanai vajadzētu minimālas papildu pārbaudes vai papildu izmaksas;

- **paplašinātie kritēriji** ir paredzēti tiem, kas vēlas iegādāties labākos tirgū pieejamos izstrādājumus. Izmantojot šos kritērijus, varētu būt vajadzīgas papildu pārbaudes vai nelielas papildu izmaksas salīdzinājumā ar citiem izstrādājumiem ar tādām pašām funkcijām.

Visus ES ZPI kritērijus kopā tehniskā pamatojuma ziņojumiem, kuros aprakstīta galvenā ietekme uz vidi, kas ņemta vērā to formulējumā, var lejupielādēt ZPI tīmekļa vietnē (http://ec.europa.eu/environment/gpp). ZPI palīdzības dienestā var saņemt palīdzību saistībā ar kritēriju interpretēšanu un piemērošanu.

1.4.2. Citi kritēriju avoti

Papildus ES ZPI kritērijiem vairākas starptautiskas, valsts un reģionālas iestādes ir izstrādājušas kritērijus ļoti plašām produktu un pakalpojumu grupām. Šo kritēriju pieņemšanas procesi atšķiras, lai gan daudzi ir līdzīgi ES ZPI shēmai. ES ZPI tīmekļa vietnē ir pieejamas saites uz dažiem no galvenajiem kritērijiem.

1.4.3. Ekomarķējumi

Ekomarķējumi nosaka vides prasības, kurām produktiem vai pakalpojumiem ir jāatbilst, lai tiem varētu piešķirt marķējumu. Produktus sertificē kāda trešā persona (t. i., nevis paši ražotāji vai pakalpojumu sniedzēji). Iepirkumā ekomarķējumus var izmantot vairākos veidos, tomēr nav atļauts pieprasīt, lai produktiem vai pakalpojumiem būtu konkrēts ekomarķējums.

Attiecīgajās rokasgrāmatas sadaļās ir aplūkota ekomarķējumu izmantošana specifikāciju izstrādē[22], verifikācijā, pārbaudot atbilstību specifikācijām[23], kā arī piešķirot punktus par ekoloģiskajiem raksturlielumiem[24].

Turpmāk ir aprakstīti dažādi esošo ekomarķējumu veidi.

[22] (3.5. sadaļa)
[23] (3.6. sadaļa)
[24] (5.2.3. sadaļa)

Daudznozaru, daudzkritēriju marķējumi. Šis ir visbiežāk sastopamais ekomarķējumu veids un arī visbiežāk izmantotais veids zaļajā publiskajā iepirkumā. Daudzkritēriju marķējumi balstās uz zinātniskiem datiem par produkta vai pakalpojuma ietekmi uz vidi visā tā aprites cikla laikā, sākot ar izejvielu ieguvi, produkta ražošanu un izplatīšanu, beidzot ar produkta izmantošanu un galīgo utilizāciju. Tie iekļauj vairākus labvēlīga/nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas kritērijus, kas nosaka attiecīgā marķējuma standartu. Katrai produktu vai pakalpojumu grupai tiek noteikti atšķirīgi kritēriji. Šāda veida marķējumi ir, piemēram, **ES ekomarķējums** (zieds)[25], marķējumi ***„Nordic Swan"***(„Ziemeļu gulbis")[26] un *„Blue Angel"* („Zilais eņģelis")[27] .

Rāmja sākums

ES ekomarķējums

ES ekomarķējumu izveidoja 1992. gadā, lai mudinātu uzņēmumus tirgot videi draudzīgākus produktus un pakalpojumus. Produktus un pakalpojumus, kam piešķirts ekomarķējums, apzīmē ar zieda logotipu, lai patērētāji, tostarp valsts un privātie pircēji, varētu tos viegli atpazīt. Pašlaik ES ekomarķējums aptver 28 produktus un pakalpojumus, tostarp papīru, tekstilmateriālus, tīrīšanas līdzekļus, smērvielas, elektropreces, mājsaimniecības un dārzkopības produktus, kā arī tūristu naktsmītnes. Turklāt nepārtraukti tiek pievienotas jaunas produktu un pakalpojumu grupas.

Rāmja beigas

1.4.4. Citi marķējumi

Atsevišķs marķējums. Tas balstās uz vienu vai vairākiem labvēlīga/nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas kritērijiem, novērtējot kādu konkrētu aspektu, piemēram, energoefektivitāti. Ja produkts atbilst šiem kritērijiem, tam var piešķirt marķējumu. Šāda veida marķējumi ir, piemēram, **ES bioloģiskās lauksaimniecības marķējums** vai ***„Energy Star"*** marķējums biroja aprīkojumam.

Nozaru marķējumi. Nozaru marķējumi ietver mežu sertifikācijas shēmas, ko vada tādas organizācijas kā ***FSC*** (*Forest Stewardship Council* — Mežu uzraudzības padome)[28] vai *PEFC* (*Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes* — Programma mežu sertifikācijas shēmu veicināšanai)[29].

P**roduktu kategorijas marķējums.** Šie marķējumi iedala produktus vai pakalpojumus kategorijās atbilstoši to vides sniegumam konkrētā jomā, nevis balstās uz labvēlīga/nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas kritērijiem. Viens no šādiem marķējumiem ir **ES energomarķējums**, kas iedala ar enerģiju saistītus produktus kategorijās atbilstoši to energoefektivitātei, ar A+++ apzīmējot visefektīvāko izstrādājumu, bet ar G — visneefektīvāko izstrādājumu[30].

Kritēriji, uz kuriem balstās katrs iepriekšminētais marķējums, ir publiski pieejami.

---

[25] Plašāku informāciju sk. http://ec.europa.eu/environment/ecolabel
[26] Plašāku informāciju sk. http://www.svanen.se/en
[27] Plašāku informāciju sk. http://www.blauer-engel.de/en
[28] Plašāku informāciju sk. http://www.fsc.org
[29] Plašāku informāciju sk. http://www.pefc.org
[30] Plašāku informāciju sk. http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm

1.5. ZPI pārraudzība un pārskatīšana

Lai novērtētu progresu mērķu sasniegšanā, ir jāievieš efektīva pārraudzības sistēma. Būtu jāizveido saraksts ar tiem piedāvājumiem un/vai noslēgtajiem līgumiem, kuri iekļāva ZPI kritērijus. Ideālā variantā ieviestajai pārraudzības sistēmai būtu arī jāiekļauj informācija par pieņemto iegādes lēmumu ietekmi uz vidi.

Vairākas ES dalībvalstis ir ieviesušas vai gatavojas ieviest shēmas ZPI īstenošanas pārraudzībai valstī, kuras var paredzēt īpašas procedūras, kas jāievēro, apkopojot informāciju.

Ir ieteicams pārraudzīt ne tikai kvantitatīvo attīstību, bet arī veikt regulāru pārskatu par ZPI pasākumu kvalitāti, īpašu uzmanību pievēršot sastaptajiem šķēršļiem, korektīviem pasākumiem un nepieciešamajiem papildu uzlabojumiem, kā arī nosakot turpmākos mērķus.

Rāmja sākums

Zaļā iepirkuma pārraudzība Londonā

Londonas ugunsdzēsības dienests ir ieviesis visaptverošu sistēmu, lai pārraudzītu izdevumus, kas saistīti ar „zaļo" produktu iegādi organizācijā. Organizācijas elektroniskā pirkumu pasūtījumu pārvaldības sistēma (*POMS*) apkopo informāciju par to pasūtīto produktu daudzumu, kas klasificēti kā „zaļie". Lielāka apjoma līgumus, kas neiet caur pirkumu pasūtījumu pārvaldības sistēmu, pārrauga atsevišķi. Definējot un klasificējot produktus kā „zaļus", Londonas ugunsdzēsības dienests galvenokārt izmanto ES ZPI kritērijus, Lielbritānijas valdības iepirkuma standartus un citus ekomarķējuma kritērijus. Izdevumi, iepērkot „zaļos" produktus, tiek salīdzināti ar kopējiem izdevumiem, un reizi ceturksnī tiek iesniegts ziņojums uzņēmuma valdei, kas nosaka mērķus, kuri jāsasniedz. „Zaļo" produktu iegādes izdevumi ir palielinājušies no GBP 215 000 (EUR 250 000) 2006./2007. gadā līdz GBP 5 158 000 (EUR 6 020 000) 2010./2011. gadā.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Slovākijā novērtējams progress ZPI mērķu sasniegšanas jomā

Slovākijas Vides ministrija un Vides aģentūra kopīgi pārrauga progresu valsts ZPI rīcības plāna īstenošanā. Lai novērtētu panākumus, tika izveidota aptauja, un katru gadu tiek izvērtēti rezultāti. Aptaujā tiek apkopota informācija no Slovākijas līgumslēdzējām iestādēm par:

- kopējo noslēgto līgumu skaitu un to vērtību;
- „zaļo" līgumu skaitu un to vērtību, definējot „zaļu" kā atbilstīgu ES ZPI pamatkritērijiem;
- īpašām prasībām, kas piemērotas vides jomā (piemēram, ekomarķējuma kritērijiem, vides pārvaldības sistēmām, ES energomarķējumam).

Visbiežāk izvirzītās prasības 2010. gadā attiecās uz atkritumu apsaimniekošanu, pārstrādātajiem materiāliem, samazinātu enerģijas patēriņu, trokšņa samazināšanu un mazāku kaitīgo vielu daudzumu.

Rāmja beigas

1.6. Sadarbības veidošana

Daudzi no jautājumiem, ar kuriem jāsaskaras ZPI īstenošanas laikā, ir kopīgi visām valsts iestādēm, tāpēc iespējams gūt daudz priekšrocību, veidojot sadarbības tīklu un sadarbojoties ar citām iestādēm. Piemēram, informācijas apmaiņa par konkursā izmantotajiem vides aizsardzības kritērijiem vai „zaļo" produktu pieejamību tirgū var palīdzēt ietaupīt laiku un pūles.

Valstu vai reģionālā līmenī ir izveidoti vairāki sadarbības tīkli zaļa un ilgtspējīga iepirkuma jomā. Piemēram, *PIANOo* (Nīderlandes Publiskā iepirkuma ekspertīzes centra) tīkls (www.pianoo.nl) ļauj iepirkumu veicējiem dalīties pieredzē līdzīgi, kā tas notiek Francijas Lielā rietumu reģiona tīklā (www.reseaugrandouest.fr). Eiropas līmenī „Procura+" kampaņas mērķis ir dalīties pieredzē par ZPI pāri robežām un atbalstīt atsevišķus dalībniekus ZPI īstenošanā vietējā līmenī (www.procuraplus.org).

Papildu informācija par valsts un starptautiskiem ZPI/IPI sadarbības tīkliem ir pieejama ZPI tīmekļa vietnē.

2. nodaļa. Iepirkuma process

Kopsavilkums

- Publiskā iepirkuma veicējiem ir pienākums iegādāties vislabāko produktu par viszemāko cenu un rīkoties godīgi iepirkuma procedūrās. Izvēloties labāko produktu par zemāko cenu, var ņemt vērā vides apsvērumus. Rīkoties godīgi nozīmē nodrošināt vienlīdzīgas iespējas un garantēt pārskatāmību.
- Sagatavošanās posmam ir noteicoša loma. Ja ir jāsasniedz vides jomā izvirzītie mērķi, pirms konkursa rīkošanas ir svarīgi veikt rūpīgu analīzi un plānošanu.
- Informējot tirgus dalībniekus savlaicīgi par saviem plāniem, piegādātājiem tiek dota iespēja sagatavoties. Izpētot tirgu, iepirkuma veicēji var uzzināt par pieejamiem alternatīvajiem risinājumiem.
- Piemēram, aprites cikla izmaksas, kopīgs iepirkums, pamatnolīgumi vai energoefektivitātes līgumi varētu ļaut pierādīt, ka, izmantojot ZPI, tiek panākts izmaksu ietaupījums vai mazāki šķēršļi ieguldījumiem.

2.1. Ievads

Lai ZPI būtu efektīvs, ir svarīgi zināt, kā vislabāk izmantot publiskā iepirkuma procedūras. Ja ZPI politika netiek rūpīgi īstenota, tā var ciest neveiksmi, saskaroties ar praktiskiem jautājumiem, piemēram, kādu procedūru izmantot, kādus kritērijus piemērot un kā pareizi novērtēt un pārbaudīt vides prasības.

2.2. Publiskā iepirkuma pamatprincipi

Publiskā iepirkuma būtība ir piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošana, lai piegādātu tās preces, pakalpojumus un būvdarbus, par kuru nodrošināšanu atbild publiskais sektors. Šeit piemēro divus pamatprincipus:

- izdevumu lietderība;
- godīga rīcība.

Izdevumu lietderība

Līgumslēdzējām iestādēm ir pienākums par nodokļu maksātāju naudu iegūt izdevīgāko piedāvājumu, veicot jebkādu iepirkumu. Izdevīgākais piedāvājums ne vienmēr nozīmē lētākā piedāvājuma izvēli. Tas nozīmē, ka ir jāatrod izmaksu ziņā visizdevīgākais risinājums, kas atbilst jūsu izvirzītajām prasībām, tostarp vides jomā. Nosakot izdevīgāko piedāvājumu, netiek ņemtas vērā vienīgi preču un pakalpojumu izmaksas, bet arī vairāki citi faktori, piemēram, kvalitāte, efektivitāte, lietderība un

atbilstība mērķim. Viens no šiem faktoriem var būt vides aizsardzība, un tādējādi tas ir līdzvērtīgs apsvērums citu starpā, piešķirot tiesības slēgt līgumu.

Godīga rīcība

Godīga rīcība nozīmē iekšējā tirgus principu piemērošanu, uz kā balstās publiskā iepirkuma direktīvas un valsts tiesību akti, kas izstrādāti, pamatojoties uz šīm direktīvām. Vissvarīgākie principi ir šādi:

- **diskriminācijas aizliegums** — līgumslēdzējām iestādēm ir jānodrošina vienlīdzīga piekļuve līgumam uzņēmējiem no visām ES dalībvalstīm un no valstīm ar līdzvērtīgām tiesībām[31];
- **vienlīdzīga attieksme** — līdzīgās situācijās nedrīkst būt atšķirīga attieksme, kā arī atšķirīgas situācijas nedrīkst vērtēt vienādi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota. Piemēram, visiem pretendentiem jānosaka tie paši izpildes termiņi un visiem jāsniedz vienāda informācija, taču pretendentiem, kas iesnieguši atšķirīgas cenas, ir jāsaņem atšķirīgas atzīmes izmaksu novērtējumā;
- **pārredzamība** — iepirkuma konkurss ir jāreklamē pietiekami plaši, lai nodrošinātu konkurenci. Arī lēmuma pieņemšanas procesam par iepirkuma līguma piešķiršanu ir jābūt pārredzamam, lai nepieļautu, ka pastāv favorītisma un līgumslēdzējas iestādes patvaļības risks. Līgumslēdzējām iestādēm ir pienākums informēt neveiksmīgos pretendentus par iemesliem, kāpēc viņu piedāvājumi tika noraidīti[32];
- **samērīgums** — nozīmē to, ka iepirkuma procesā izmantotajiem pasākumiem jābūt samērīgiem ar noteiktajiem mērķiem, un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams izvirzīto mērķu sasniegšanai.

2.3. Procedūras izvēle

Sagatavošanas posms ir izšķirošs jebkurā iepirkuma procedūrā. Izvēloties procedūru, ir jāņem vērā, kādos posmos varēsiet piemērot vides kritērijus vai apsvērumus.

Piemēri

- **Atklātā procedūrā** pieteikumu var iesniegt ikviens uzņēmējs. Tiks izskatīti visu pretendentu pieteikumi, kas atbilst jūsu izvirzītajiem labvēlīga/nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas nosacījumiem. Tādējādi jums būs pieejams maksimāls skaits potenciāli videi draudzīgu risinājumu, bet jūs nevarēsiet izvēlēties, ko uzaicināt piedalīties konkursā, balstoties, piemēram, uz to vides tehnisko kapacitāti. Šīs procedūras priekšrocība ir īsāks tās īstenošanai nepieciešamais laiks.
- **Slēgtā procedūrā** jūs varat izvērtēt vides tehnisko kapacitāti iepriekšējā posmā, kā arī noteikt, cik daudz kandidātu uzaicināsiet piedalīties konkursā. Konkursā jāuzaicina piedalīties vismaz pieci dalībnieki, ja ir pietiekošs skaits atbilstošu kandidātu[33]. Šī pakāpeniskā procedūra ļaus jums specifikācijās, piešķiršanas kritērijos un līguma izpildes noteikumos noteikt atbilstošus ekoloģiskos raksturlielumus, kurus jācenšas sasniegt. Taču, ierobežojot pretendentu skaitu, pastāv iespēja, ka nesaņemsiet piedāvājumus ar augstiem ekoloģiskiem raksturlielumiem.

[31] Pienākums attiecas uz uzņēmējiem no valstīm, kurām ir saistošs PTO Nolīgums par valsts iepirkumu. Šo valstu saraksts ir pieejams tīmekļa vietnē: http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm.
[32] Direktīvas 2004/18/EK 41. panta 2. punkts.
[33] Direktīvas 2004/18/EK 44. panta 3. punkts.

- **Sarunu procedūras un cenu aptaujas** valsts iestādes var izmantot tikai īpašos apstākļos[34]. ZPI kontekstā šīs procedūras var sniegt zināmas priekšrocības, jo tās piedāvā dažus papildu elementus, kas nav pieejami atklātajās un slēgtajās procedūrās. Šīs procedūras ļauj labāk izprast un kontrolēt vides prasību ietekmi uz izmaksām. Tomēr, lai sasniegtu labākos rezultātus, abās procedūrās nepieciešams noteikts prasmju un pieredzes līmenis, veidojot sadarbību ar piegādātājiem.

  Cenu aptauju var izmantot īpaši sarežģītās iepirkuma procedūrās (piemēram, kad līgumslēdzēja iestāde objektīvi nevar noteikt tehniskos līdzekļus, kas spētu apmierināt tās vajadzības). Tas izvēlētajiem pretendentiem ļauj piedāvāt risinājumus, kurus pēc tam var pakāpeniski pilnveidot, tādējādi izvēloties ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu[35].

Rāmja sākums

Sociālie mājokļi atbilst pasīvo ēku standartam Somijā

VASO ir bezpeļņas organizācija, kas vairāku Somijas ziemeļrietumu reģiona pašvaldību vārdā iegādājas sociālos mājokļus. Organizācija 2010. gadā uzsāka cenu aptauju, lai veiktu iepirkumu 37 dzīvokļu būvniecībai atbilstoši pasīvo ēku standartam Nāntali pilsētā. Cenu aptauja ļāva izvēlētajiem pretendentiem pakāpeniski iekļaut savos piedāvājumos vairākas vides un lietotāju prasības.

Rāmja beigas

Katra no iepriekšminētajām procedūrām piedāvā vairākus posmus, kuros var piemērot vides apsvērumus:

- līguma priekšmets un tehniskās specifikācijas;
- atlases kritēriji (t. i., izslēgšanas kritēriji, finansiālās un tehniskās kapacitātes kritēriji);
- piešķiršanas kritēriji;
- līguma izpildes noteikumi.

Pārējā šīs rokasgrāmatas daļā katram posmam ir veltīta viena nodaļa, katrā sadaļā aplūkojot veidus, kā ņemt vērā vides prasības, un minot praktiskus piemērus un ieteikumus.

2.4. Tirgus izpēte

Lemjot, kādu procedūru izmantot un kā vislabāk iekļaut vides kritērijus iepriekšminētajās sadaļās, ir lietderīgi izpētīt tirgu, piemēram, pieejamību, izmaksas un kāda varētu būt videi draudzīgāku alternatīvu variantu iespējamā ietekme.

[34] Sīkāka informācija par nosacījumiem, kādos šīs procedūras var izmantot, atrodama Direktīvas 2004/18/EK 21., 29., 30. un 31. pantā. Līgumslēdzēji Direktīvas 2004/17/EK izpratnē var izmantot šīs procedūras kopumā.
[35] Sk. Direktīvas 2004/18/EK 29. pantu. Papildu norādījumus un informāciju par cenu aptaujas procedūru var atrast Eiropas Komisijas skaidrojumā: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf

Vienkārša tirgus izpēte tiešsaistē var sniegt noderīgu informāciju[36]. Lai iegūtu labāku priekšstatu par tirgus situāciju, pirms konkursa rīkošanas varat arī iesaistīties dialogā ar potenciālajiem piegādātājiem. Tas var būt īpaši noderīgi, ja vēlaties piemērot augstas vides prasības vai iegūt inovatīvus risinājumus, kas tirgū ir salīdzinoši jauni.

Iepirkuma direktīvās ir skaidri atļauts veidot „tehnisku dialogu" ar piegādātājiem, lai saņemtu ieteikumus, kurus var izmantot konkursa dokumentu sagatavošanā[37]. Tas jāveic pārredzamā un nediskriminējošā veidā. Dialoga rezultāti (t. i., gatavie konkursa dokumenti) nedrīkst dot negodīgas priekšrocības nevienam no piegādātājiem, kuri tajā piedalījās.

Rāmja sākums

Dialogs ar mēbeļu piegādātājiem Basku zemē

IHOBE (Basku vides aģentūra)2006. gadā iesaistījās atklātā dialogā ar mēbeļu piegādātāju grupu, lai palīdzētu izstrādāt kritērijus vides jomā un sagatavotu tirgus dalībniekus plānotajam iepirkuma konkursam. Šobrīd *IHOBE* regulāri rīko piegādātājiem seminārus, iepazīstinot viņus ar vides kritērijiem, ko piemēros nākamajos iepirkuma konkursos, un apspriež tos ar ieinteresētajiem piegādātājiem.

Rāmja beigas

Ir ieteicams savlaicīgi informēt tirgus piegādātājus par iepirkuma konkursiem, kas ietvers vides kritērijus. Tādējādi piegādātājiem būs pietiekami daudz laika sagatavoties, lai panāktu atbilstību jūsu prasībām. Viens no veidiem, kā to izdarīt, ir publicēt iepriekšēju informatīvu paziņojumu (IIP). Tāpat jūs varat arī publicēt informāciju savā tīmekļa vietnē vai noorganizēt tikšanos ar ieinteresētajiem piegādātājiem.

Rāmja sākums

Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā — inovāciju iegāde

Ja tirgus nepiedāvā risinājumu, kas atbilst jūsu prasībām, jūs varat arī apsvērt iespēju iepirkt pētniecības un attīstības pakalpojumus, kas jums palīdzēs atrast vispiemērotāko risinājumu. Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā (*PCP*) ir pieeja, ko līgumslēdzējas iestādes var izvēlēties, iepērkot pētniecības un attīstības pakalpojumus, ja tiek izpildīti Direktīvas 2004/18/EK 16. panta f) apakšpunkta nosacījumi[38]. Tas jums ļauj pakāpeniski atrast labākos iespējamos risinājumus, veicot priekšizpēti, novērtējot vairāku uzņēmumu projektus un prototipus. Pēc tam izstrādāto faktisko risinājumu iepirkums jāveic, izmantojot parastās publiskā iepirkuma procedūras.

Rāmja beigas

2.5. Ekonomiskā pamatojuma izstrāde ZPI

[36] ES Tiesa norādījusi *Stadt Halle* lietā, ka *„darbības, kas ir vienkārša valsts līguma priekšizpēte, priekšdarbi vai kas ietilpst līgumslēdzējas iestādes darba procesos, ko veic, lai piešķirtu valsts līgumu"* nav pārsūdzamas.
[37] Direktīvas 2004/18/EK 8. apsvērums.
[38] Sīkāku informāciju par *PCP* sk. COM (2007) 799 *„Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā: inovācijas veicināšana ilgtspējīgu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai Eiropā".*

ZPI var izmantot vairākus iepirkuma rīkus, kas atzīti par finanšu efektivitāti veicinošiem, un tādējādi izveidot ekonomisko pamatojumu augstāku vides standartu piemērošanai.

Šādas pieejas ietver

- **Aprites cikla izmaksas (ACI):** bieži vien lēmumus par iepirkuma līguma slēgšanu vēl joprojām pieņem, balstoties uz iepirkuma cenu, taču izmaksas, kas var rasties daudzu produktu un darbu ekspluatācijas un utilizācijas laikā, arī var būt ļoti nozīmīgas, piemēram, enerģijas patēriņš, apkope, bīstamu materiālu utilizācija. Aprites cikla izmaksu ņemšana vērā iepirkuma procesā ir pilnībā ekonomiski pamatota. Tā kā iepirkuma cenu, enerģijas un apkopes izmaksas var segt vienas iestādes dažādas nodaļas, nosakot ACI iepirkuma procedūrās, varētu būt nepieciešama iestāžu pārrobežu sadarbība. Papildu informācija par ACI atrodama 5. nodaļā un ES ZPI tīmekļa vietnē (http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm).

Rāmja sākums
Izvairīšanās no „zaļās tukšvārdības"

Aizvien vairāk uzņēmumu sauc sevi par zaļiem vai ilgtspējīgiem, taču ne vienmēr spēj to pamatot ar pierādījumiem. Piemēram, piegādātāji var minēt pārspīlēti augstu energoefektivitātes līmeni vai uzsvērt salīdzinoši nenozīmīgu ietekmi uz vidi, cenšoties pierādīt, ka ir videi draudzīgi. Tāpēc ir svarīgi, lai:

- pirms konkursa izsludināšanas jūs iepazītos ar plānotā iepirkuma ietekmi uz vidi;
- jūsu tehniskā specifikācija balstītos uz visa produkta aprites cikla ietekmes uz vidi novērtējumu (piemēram, ekomarķējuma kritērijiem);
- jūs pieprasītu piegādātājiem sniegt atbilstošu apliecinājumu par viņu norādītajiem ekoloģiskajiem raksturlielumiem (sk. 3.6. sadaļu).

Rāmja beigas

- **Kopīgu iepirkumu.** Kopīgs iepirkums nozīmē, ka valsts iestāžu grupa apvieno iepirkumus, lai ietaupītu līdzekļus, pērkot vairumā, samazinot administratīvās izmaksas un apvienojot informāciju par vidi, tehniskajiem parametriem un tirgu. Šāda veida iepirkums var būt īpaši vērtīgs saistībā ar ZPI, kad prasmes un zināšanas par vidi un par videi draudzīgu produktu un pakalpojumu tirgu varētu būt ierobežotas. Kopīgu iepirkumu var īstenot, piemēram, centralizēto iepirkumu struktūras reģionālajā vai valsts līmenī, lai veiktu iepirkumus valsts iestāžu vārdā.

Rāmja sākums

Nīderlandes pašvaldības rīko kopīgus konkursus par uzkopšanas pakalpojumiem

Astoņas pašvaldības Nīderlandes Hoienfehtštrēkas reģionā 2009. gadā nolēma apvienot spēkus, atjaunojot līgumus par pašvaldības ēku uzkopšanas pakalpojumiem. Konkursā piemērotie vides kritēriji ietvēra maksimālās pieļaujamās robežvērtības konkrētu ķimikāliju

saturam tīrīšanas līdzekļos, radīto atkritumu apjoma samazināšanai un mikrošķiedru tehnoloģiju izmantošanai noteiktos uzkopšanas programmas posmos.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Videi draudzīgāki centralizētie iepirkumi Ungārijā

Ungārijas Publisko iepirkumu un piegāžu ģenerāldirektorāts atbild par līgumu slēgšanu, ko izmanto aptuveni 1000 valsts iestādes visā valstī. Divpadsmit iepirkuma procedūras, kas iekļāva „zaļos" kritērijus, kopējai noslēgto līgumu vērtībai veidojot HUF 90 miljardus (EUR 338,6 miljonus), īstenoja 2010.–2011. gadā. Piemērotie kritēriji attiecās, piemēram, uz personālo datoru maksimālo enerģijas patēriņa līmeni un papīra izstrādājumu atbilstību „zaļo" sertifikācijas shēmu kritērijiem (piemēram, *FSC, ECF*, ekomarķējumi).

Rāmja beigas

- **Energoefektivitātes palielināšanas līgumus (EPL).** EPL ir līgums, kas noslēgts starp ēkas īpašnieku vai lietotāju (tostarp valsts iestādēm) un energoapgādes pakalpojumu uzņēmumu (EAPU) par ēkas energoefektivitātes uzlabošanu. Parasti ieguldījumu izmaksas sedz EAPU vai kāda trešā puse, piemēram, banka, tādējādi valsts iestādei nav nepieciešami nekādi finansiālie izdevumi. EAPU saņem maksu, kas parasti ir saistīta ar garantētajiem enerģijas ietaupījumiem. Pēc noteiktā līguma perioda beigām ēkas energoefektivitātes uzlabojumu rezultātā gūtos ietaupījumus pārskaitīs valsts iestādei. Energoefektivitātes palielināšanas līgumus bieži vien slēdz par ēku grupu, lai līgumi būtu pievilcīgāki potenciālajiem investoriem.

Rāmja sākums

Kopīgs energoefektivitātes palielināšanas līgums Štīrijā

Vietējo iestāžu grupa Štīrijā, Austrijā, 2001. gadā apzināja 21 ēku, kur iespējams samazināt enerģijas patēriņu, lai par tām noslēgtu kopīgu energoefektivitātes palielināšanas līgumu. Ēkas sadalīja divās grupās un izsludināja konkursu. Izvēlētais pakalpojumu sniedzējs, ar ko noslēgts līgums uz 12 gadiem, šā perioda laikā garantē enerģijas ietaupījumus no 15 līdz 44 %. Slēdzot kopīgu līgumu, tika novērsta situācija, kad energoapgādes pakalpojumu uzņēmumi nav pārāk ieinteresēti slēgt energoefektivitātes palielināšanas līgumus par mazākām ēkām ar nelielām elektroenerģijas izmaksām un kopienai pašai ir jāpieliek lielas pūles, lai noslēgtu šādus līgumus.

Rāmja beigas

2.6. Līgums vai pamatnolīgums?

Viens veids, kā paaugstināt konkursu efektivitāti, īstenojot ZPI, varētu būt pamatnolīgumu slēgšana. Pamatnolīgumu var noslēgt ar vienu vai vairākiem uzņēmējiem, un tādējādi iespējams noslēgt vairākus līgumus, neatkārtojot visu iepirkuma procesu[39].

Rāmja sākums

Pamatnolīgums videi draudzīgākam IT aprīkojumam Francijā

Denkerkas pilsēta Francijas ziemeļos 2008. gadā noslēdza pamatnolīgumu par galddatoru, klēpjdatoru, darbstaciju un monitoru iepirkumu. Pamatnolīgums tika noslēgts, pamatojoties uz ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu. Kritēriji, ko piemēroja atsevišķiem līgumiem, attiecās uz energoefektivitāti, ekodizainu (ietekmes samazināšanu aprites cikla beigās un pārstrādes atvieglošanu), bīstamo vielu ierobežošanu un iekārtu atkritumu utilizāciju. Pamatnolīgumu var arī izmantot, lai iepirktu esošā aprīkojuma atjauninināšanas pakalpojumus snieguma uzlabošanai.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Pamatnolīgumi ļauj taupīt resursus Portugālē

Portugāles Valsts publisko iepirkumu aģentūra (*ANCP*) sastāda un pārvalda valsts pamatnolīgumus par dažādu produktu un pakalpojumu, tostarp papīra un kancelejas preču, autoparku, būvniecības un uzkopšanas pakalpojumu, iegādi. Pašlaik astoņi no šiem pamatnolīgumiem iekļauj „zaļos" kritērijus, veidojot vairāk nekā 50 % no *ANCP* iepirkumiem 2010. gadā (apjoms noteikts, ņemot vērā gan noslēgto līgumu skaitu, gan to vērtību). Prasību apvienošana valsts līmenī ir radījusi ievērojamus izmaksu ietaupījumus (aptuveni EUR 168 miljonus 2010. gadā), kā arī devusi iespēju piemērot augstus kritērijus vides jomā. Piemēram, noslēdzot pamatnolīgumu par papīra un kancelejas preču iegādi 2011. gadā, papildpunkti tika piešķirti par produktos iekļauto pārstrādāto šķiedru īpatsvaru un ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos iegūto šķiedru īpatsvaru. Pamatnolīgums, kura summa veido aptuveni EUR 30 miljonus gadā, tika noslēgts ar trīsdesmit uzņēmumiem.

Rāmja beigas

[39] Direktīvas 2004/18/EK 32. pants un Direktīvas 2004/17/EK 14. pants.

3. nodaļa. Līguma prasību definēšana

Kopsavilkums

- Definējot līguma priekšmetu, līgumslēdzējas iestādes var brīvi izvēlēties, ko tās vēlas iepirkt. Tas dod plašas iespējas iekļaut vides apsvērumus, ar nosacījumu, ka tas tiek darīts, nekropļojot tirgu, t. i., neierobežojot vai netraucējot piekļuvi tam.
- Rūpīga vajadzību analīze, iesaistot attiecīgās ieinteresētās puses, palīdzēs definēt, cik lielā apjomā līgums iekļaus zaļos kritērijus, kā arī ļaus izvairīties no nevajadzīgiem pirkumiem.
- Vajadzības gadījumā var precizēt ekoloģiskos raksturlielumus, kā arī konkrētus materiālus un ražošanas metodes.
- Ļaujot pretendentiem iesniegt piedāvājumu variantus, iespējams atrast ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu, kas piedāvā arī augstus ekoloģiskos raksturlielumus.
- Tehniskie standarti, ekomarķējumi, kā arī ES un valstu ZPI kritēriji ir vērtīgi informācijas avoti, izstrādājot specifikācijas, un tos var iekļaut tieši konkursa dokumentos. Taču nevar pieprasīt, lai pretendenti būtu reģistrējušies konkrētā ekomarķējuma shēmā.

3.1. Līguma priekšmeta definēšana

Līguma „priekšmets" ir produkts, pakalpojums vai darbs, kuru vēlaties iegādāties. Definējot priekšmetu, parasti tiek aprakstīti produkti, pakalpojumi vai būvdarbi, taču definīcija var iekļaut arī darbības rezultātus vai funkcionālas prasības (sk. 3.2.3. sadaļu).

3.1.1. Tiesības izvēlēties

Principā līguma priekšmetu var brīvi definēt jebkādā veidā, kas apmierina jūsu vajadzības. Publiskā iepirkuma tiesību akti ne tik daudz attiecas uz to, ko līgumslēdzējas iestādes iepērk, bet lielākoties uz to, kā tās iepērk. Šā iemesla dēļ iepirkuma direktīvas pašu līguma priekšmeta formulējumu neierobežo.

Tomēr tiesības definēt līgumu nav neierobežotas. Dažos gadījumos konkrēta produkta, pakalpojuma vai darba izvēle var izkropļot uzņēmumu līdzvērtīgu konkurenci publiskajā iepirkumā ES. Tāpēc ir nepieciešami daži aizsardzības pasākumi.

Šos aizsardzības pasākumus, pirmkārt, nosaka apstāklis, ka Līgumu par diskriminācijas aizliegumu, brīvību sniegt pakalpojumus un brīvu preču apriti piemēro visos gadījumos un tātad arī publiskā iepirkuma līgumiem saskaņā ar direktīvu robežvērtībām vai noteiktiem līgumu aspektiem, kuri nav skaidri ietverti direktīvās[40].

[40] Sīkāku informāciju par piemērojamajiem noteikumiem un principiem sk. Komisijas skaidrojošajā paziņojumā *par Kopienas tiesību aktiem, ko piemēro līguma slēgšanas tiesību piešķiršanā, uz ko neattiecas vai tikai daļēji attiecas publiskā iepirkuma direktīvu noteikumi* (2006/C 179/02).

Praksē tas nozīmē, ka jums ir jānodrošina, lai līguma priekšmeta definīcija neietekmētu citu ES uzņēmumu vai citu valstu uzņēmumu ar līdzvērtīgām tiesībām piekļuvi konkursam[41]. Otrs aizsardzības pasākums paredz, ka saskaņā ar publiskā iepirkuma noteikumiem tehniskās specifikācijas nedrīkst būt definētas diskriminējošā veidā. Papildu norādījumi par to, kā ievērot šo prasību, piemērojot vides specifikācijas, ir sniegti turpmāk 3.2. sadaļā.

3.1.2. Faktisko vajadzību izvērtēšana

Pirms iepirkuma procesa uzsākšanas ir svarīgi izvērtēt jūsu faktiskās vajadzības, ņemot vērā līguma iespējamo ietekmi uz vidi. Apspriežoties ar iekšējiem un gala lietotājiem, var izrādīties, ka var pietikt ar mazākiem apjomiem vai ka var izvēlēties videi draudzīgākas iespējas. Dažos gadījumos labākais risinājums varētu būt neiegādāties neko.

Vienprātības panākšana jautājumā par vajadzību apjomu ļaus iepirkuma rīkotājiem pieņemt videi draudzīgus lēmumus vēlākos iepirkuma procesa posmos. Piemēram, daudz vienkāršāk ieviest datorizētu (t. i., elektronisku) rēķinu izrakstīšanas sistēmu būs tad, ja tās ieviešana tiek atbalstīta visā organizācijā un ir veikti nepieciešamie administratīvie pielāgojumi. Tāpat iepriekšēja vienošanās par pieņemamo iekštelpu temperatūru ēkā ļaus noteikt parametrus augstāku enerģijas standartu iekļaušanai līgumā, veicot telpu modernizāciju vai pārvaldību.

Tā kā vajadzību izvērtēšanu parasti veic pirms iepirkuma procesa sākuma, jums var trūkt nepieciešamās informācijas, lai novērtētu līguma ietekmi uz vidi. Lai gūtu priekšstatu par konkrētu produktu vai pakalpojumu ietekmi uz vidi to izmantošanas laikā, bieži vien ir lietderīgi jau agrīnā posmā iepazīties ar attiecīgiem ZPI kritērijiem (sk. 3.5. sadaļu). Attiecībā uz citiem līgumiem pirms iepirkuma veikta tirgus analīze var ļaut noteikt iespējamos risinājumus, lai samazinātu iegādājamo preču vai pakalpojumu ietekmi uz vidi. Pēc tam tos var salīdzināt ar jūsu noteiktajām vajadzībām.

3.1.3. Galvenās ietekmes uz vidi noteikšana

Katra atsevišķa līguma gadījumā būs jāņem vērā atšķirīga iespējamā ietekme uz vidi. Tomēr piegādes, pakalpojumu un būvdarbu līgumi parasti ietvers nedaudz atšķirīgus apsvērumus.

- Piegādes līgumi:
    - produkta izgatavošanā izmantoto materiālu ietekme uz vidi un ražošanas procesu ietekme;
    - atjaunojamo izejvielu izmantošana produkta izgatavošanā;
    - produkta elektroenerģijas un ūdens patēriņš tā izmantošanas laikā;
    - produkta ilgizturība/kalpošanas ilgums;
    - produkta pārstrādes/atkārtotas izmantošanas iespējas aprites cikla beigās;
    - produkta iepakojums un transportēšana.

- Pakalpojumu līgumi:
    - darbinieku tehniskās zināšanas un kvalifikācija, lai izpildītu līgumu videi draudzīgā veidā;
    - pakalpojuma sniegšanā izmantotie produkti/materiāli;

[41] Piemēram, uzņēmumi no valstīm, kurām ir saistošs PTO Nolīgums par valsts iepirkumu. Šo valstu saraksts atrodams tīmekļa vietnē: http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm.

- ieviestās pārvaldības procedūras, lai pēc iespējas samazinātu pakalpojuma ietekmi uz vidi;
- pakalpojuma sniegšanā patērētā elektroenerģija un ūdens un radītie atkritumi.

- Būvdarbu līgumi:
  - papildus visiem iepriekšminētajiem apsvērumiem, būvdarbu līgumi var ievērojami ietekmēt vidi, piemēram, saistībā ar zemes izmantošanu vai satiksmes plānošanu;
  - īstenojot dažus projektus, būs jāveic oficiāls ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī par tā rezultātiem būs jāinformē iepirkuma veicēji;
  - papildu norādījumi par būvdarbu līgumiem atrodami 7. nodaļā.

Rāmja sākums

Saules enerģijas potenciāla novērtēšana Polijā

Čestohovas pilsēta atrodas vienā no saulainākajiem Polijas reģioniem, kur vidējā saules starojuma intensitāte gadā ir 1025 kWh/m². Lai apmierinātu vietējās slimnīcas vajadzības, tika uzsākts iepirkuma process par saules kolektoru un ekonomaizeru (iekārtas, kas izmanto saules enerģiju ūdens uzsildīšanai) uzstādīšanu. Slimnīcas vidējie elektroenerģijas izmaksu ietaupījumi gadā kopš sistēmas uzstādīšanas veido PLN 254 000 (EUR 63 500).

Rāmja beigas

3.1.4. „Zaļa" nosaukuma izvēle līgumam

Tas ļauj pretendentiem ātri noteikt, kas tiek prasīts, un dara zināmu, ka līgumā nozīmīga loma būs attiecīgā produkta vai pakalpojuma ekoloģiskajiem raksturlielumiem.

Rāmja sākums

„Zaļš" nosaukums līgumam Brēmenē, Vācijā

Valsts īpašumu aģentūra Brēmenē 2010. gadā organizēja konkursu ar nosaukumu „Pamatnolīgums videi draudzīgam biroja aprīkojumam". Konkursa kritēriji ietvēra vides pārvaldības pasākumu piemērošanu un atbilstības nodrošināšanu ekomarķējuma kritērijiem, piemēram, tiem, kas noteikti *„Energy Star"* regulā un *„Blue Angel"* („Zilais eņģelis") marķējumā. Pamatnolīgums ir pieejams visiem Brēmenes pilsētas departamentiem un aģentūrām. „Zaļais" līguma nosaukums jau pašā sākumā skaidri norādīja uz pilsētas prioritātēm vides jomā.

Rāmja beigas

Vides pieminēšana nosaukumā par nodomiem informē ne tikai potenciālos piegādātājus, bet arī vietējo sabiedrību un citas līgumslēdzējas iestādes.

Kad esat izvērtējuši faktiskās vajadzības, veikuši vajadzīgo tirgus analīzi un izvēlējušies līgumam atbilstošu nosaukumu, jums jāķeras pie specifikāciju izstrādes savām prasībām.

3.2. Vides tehniskās specifikācijas

3.2.1. Tehniskās specifikācijas

Kad līguma priekšmets ir definēts, tas jāizsaka izmērāmās tehniskās specifikācijās, kuras iekļauj paziņojumā par līgumu vai konkursa dokumentos. Tas ir tāpat, kā pārvērst skici par attēlu. Tehniskajām specifikācijām ir divas funkcijas.

- Tās apraksta līgumu tirgus dalībniekiem, lai uzņēmumi varētu izlemt, vai tas viņus interesē. Šādi var noteikt konkurences līmeni.
- Tās sniedz izmērāmas prasības, uz kuru pamata tiek izvērtēti piedāvājumi. Tās veido minimālos atbilstības kritērijus. Ja tās nebūs skaidras un precīzas, tiks nenovēršami iesniegti neatbilstoši piedāvājumi. Piedāvājumi, kas neatbilst tehniskajām specifikācijām, ir jānoraida.

Tehniskajām specifikācijām jābūt saistītām ar iepērkamā darba, piegādes vai pakalpojuma īpašībām, nevis ar vispārējām pretendenta spējām vai dotībām[42]. Tāpat ir ļoti svarīgi, lai tās būtu skaidras, visiem pretendentiem vienādi saprotamas un lai, izvērtējot piedāvājumus, būtu iespējams pārbaudīt to atbilstību (sk. 3.6. sadaļu). Pienākums nodrošināt pārredzamību paredz, ka tehniskās specifikācijas būs skaidri norādītas konkursa dokumentos[43].

Tehniskās specifikācijas var formulēt, atsaucoties uz Eiropas, starptautiskiem vai valsts standartiem un/vai kā darbības rezultātus vai funkcionalitāti[44]. Tāpat tās var attiekties uz atbilstīgām specifikācijām, kas ir noteiktas ekomarķējumos[45]. Publiskā iepirkuma direktīvas ļauj formulēt tehniskās specifikācijas kā materiāla, produkta, piegādes vai pakalpojuma ekoloģiskos raksturlielumus[46]. Piemēram, jūs varat pieprasīt, lai dators stundā patērē tikai noteiktu daudzumu elektroenerģijas vai lai transportlīdzeklis izdala tikai noteiktu daudzumu piesārņojošu vielu. Tāpat jūs varat norādīt preču, pakalpojumu vai būvdarbu ražošanas procesus vai metodes (šī iespēja ir aplūkota turpmāk 3.3. sadaļā).

Rāmja sākums

Igaunijas ministrija piemēro „zaļās" specifikācijas uzkopšanai

Igaunijas Vides ministrija 2010. gadā rīkoja iepirkuma konkursu uzkopšanas pakalpojumiem, iekļaujot šādas prasības tehniskajā specifikācijā:

- uzkopšanas pakalpojumi jāsniedz atbilstoši ISO 14001 vai līdzvērtīgam standartam;
- visiem plastmasas maisiņiem jābūt bioloģiski noārdāmiem;

[42] Direktīvas 2004/18/EK VI pielikums un Direktīvas 2004/17/EK XXI pielikums. Sk. arī lietu C-532/06, *Emm. G. Lianakis AG pret Dimos Alexandroupolis,* 25.–32. punkts.
[43] Sk. lietu 225/98 *Komisija pret Franciju* (81.–83. punkts), kurā tehniskās specifikācijas, kas tika definētas, atsaucoties tikai uz klasifikāciju Francijas tiesību aktos, tika atzītas par netieši diskriminējošām.
[44] Direktīvas 2004/18/EK 23. pants un Direktīvas 2004/17/EK 34. pants.
[45] Direktīvas 2004/18/EK 29. apsvērums un Direktīvas 2004/17/EK 42. apsvērums.
[46] Direktīvas 2004/18/EK VI pielikums un Direktīvas 2004/17/EK XXI pielikums.

- atkritumus jāšķiro (iepakojums, organiskie atkritumi, u. c.);
- tualetes papīram un roku dvieļiem jābūt izgatavotiem no pārstrādāta papīra.

Tika panākts gandrīz 10 % pakalpojuma izmaksu samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo līgumu, kurā bija tādas pašas tehniskās specifikācijas.

Rāmja beigas

3.2.2. Vides tehniskie standarti

Standartiem ir svarīga loma, nosakot produktu un procesu izstrādi, un daudzi standarti arī iekļauj ekoloģiskos raksturlielumus, piemēram, attiecībā uz enerģijas izmantošanu vai atkritumu apsaimniekošanu. Atsauces uz vides tehniskajiem standartiem var iekļaut tieši specifikācijās, ļaujot jums skaidri definēt līguma priekšmetu. Iepirkuma direktīvas atsaucas uz Eiropas vai valsts standartiem kā uz vienu no avotiem, ko izmantot, izstrādājot specifikācijas[47]. Izmantojot atsauci uz standartu, tā jāpapildina ar vārdiem „vai līdzvērtīgam"[48]. Tas nozīmē, ka līgumslēdzējām iestādēm ir jāizskata piedāvājumi, kas balstīti uz līdzvērtīgiem nosacījumiem (līdzvērtīgiem standartiem vai līdzvērtīgiem risinājumiem, kas nav sertificēti atbilstoši konkrētam standartam). Lai pierādītu līdzvērtību, pretendentiem jāļauj izmantot jebkāda veida apliecinājumus (piemēram, ražotāja sagatavota tehniskā dokumentācija vai atzītas iestādes izsniegts testēšanas pārskats)[49].

Var būt vairāku veidu tehniskie standarti. Tie var būt gan pilni Eiropas standarti (*EN*), Eiropas tehniskie apstiprinājumi, kopējās tehniskās specifikācijas, starptautiski standarti un citas tehnisko atsauču sistēmas, ko izstrādājušas Eiropas standartizācijas institūcijas, gan valsts standarti, valsts tehniskie apstiprinājumi un valsts tehniskās specifikācijas. Standarti ir noderīgi publiskajos iepirkumos, jo tie ir skaidri, nediskriminējoši un parasti izstrādāti, iesaistot dažādas ieinteresētās puses, tostarp valsts iestādes, vides organizācijas, patērētāju asociācijas un nozari. Tādējādi šādā veidā pieņemti standarti nodrošina tehniskajiem risinājumiem plašākas piemērošanas iespējas.

Eiropas līmenī standartus sagatavo Eiropas standartizācijas institūcijas — Eiropas Standartizācijas komiteja (*CEN*), Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja (*Cenelec*)[50] un Eiropas Elektrosakaru standartizācijas institūts (*ETSI*).[51] Šīs institūcijas aktīvi veicina vides apsvērumu iekļaušanu standartos. Piemēram, *CEN* ir izstrādājusi „instrumentu kopumu", kas pazīstams kā „regulējoši noteikumi vides jautājumu risināšanā", ko izmanto par standartiem atbildīgās tehniskās komitejas. Stratēģiskā padomdevēja valde vides jautājumos (*SABE*) atbild par vides jautājumu koordinēšanu, ieskaitot saiknes ar Eiropas vides politiku[52]. Arī Eiropas Komisija cenšas tehniskos standartus padarīt „zaļākus". Komisija ir pieņēmusi paziņojumu par vides aspektu integrāciju Eiropas standartizācijā[53].

---

[47] Direktīvas 2004/18/EK 23. panta 3. punkta a) apakšpunkts un Direktīvas 2004/17/EK 34. panta 3. punkta a) apakšpunkts.
[48] Direktīvas 2004/18/EK 23. pants un Direktīvas 2004/17/EK 34. pants.
[49] Direktīvas 2004/18/EK 23. panta 4. punkts; Direktīvas 2004/17/EK 34. panta 4. punkts; sk. arī lietu 45/87 *Komisija pret Īriju*.
[50] Sīkāka informācija tīmekļa vietnē: http://www.cenelec.org.
[51] Sīkāka informācija tīmekļa vietnē**:** http://www.etsi.org.
[52] Sīkāka informācija tīmekļa vietnē: http://www.cen.eu/sh/sabe.
53 COM(2004)130 *„Vides aspektu integrācija Eiropas standartizācijā".*

3.2.3. Specifikācijas, kas balstās uz darbības rezultātiem vai funkcionālajām prasībām

Iepirkuma direktīvas skaidri atļauj līgumslēdzējām iestādēm izvēlēties starp specifikācijām, kas balstās uz tehniskajiem standartiem vai uz darbības rezultātiem, vai funkcionālām prasībām[54]. Specifikācijas, kas balstās uz darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām, aprakstīs vēlamo rezultātu un sagaidāmo iznākumu (piemēram, kvalitāti, kvantitāti un uzticamību), tostarp to, kā šie rezultāti tiks mērīti. Specifikācijas nenoteiks, kādi ieguldījumi pretendentam jāveic vai kādas darba metodes jāizmanto. Pretendents var brīvi piedāvāt jebkuru piemērotāko risinājumu. Uz darbības rezultātiem balstīta pieeja parasti ļauj pretendentiem izpausties radošāk un dažkārt aicina pretendentus izstrādāt inovatīvus tehniskos risinājumus.

Rāmja sākums

Atzinīgs energoefektivitātes novērtējums Maltas skolās

Pembrukas pilsētā, Maltā, par skolām atbildīgā valsts iestāde (Nākotnes skolu fonds) pieprasīja, lai jaunajā skolas ēkā būtu enerģijas pašapgāde un uz vietas tiktu ražota elektroenerģija no atjaunojamiem avotiem. Pretendentiem bija iespēja iesniegt dažādus risinājumus šā mērķa sasniegšanai. Specifikācijās tāpat tika iekļautas noteiktas minimālās prasības, piemēram, enerģijas un ūdens patēriņa efektivitātei. Līguma noslēgšanas posmā papildpunkti tika piešķirti par vēl labākiem darbības rezultātiem. Pretendents, kas uzvarēja konkursā, uzstādīja saules enerģijas paneļus un vēja ģeneratorus, līguma darbības pirmo desmit mēnešu laikā kopumā saražojot 35 000 kWh elektroenerģijas.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Norādiet gala rezultātu, nevis veidu, kā to panākt

Ja vēlaties, lai biroju telpās ēkā būtu noteikta temperatūra, jūs to varat nodrošināt, nosakot precīzas specifikācijas apkures sistēmai. Tāpat varat noteikt, ka birojos jābūt nemainīgai 20 °C temperatūrai un ļaut piegādātājiem piedāvāt dažādus variantus. Tad piegādātāji varēs izvēlēties inovatīvas apkures un ventilācijas sistēmas, kas mazina atkarību no fosilā kurināmā.

Rāmja beigas

Izstrādājot uz darbības rezultātiem balstītas specifikācijas, ir rūpīgi jāpārdomā, kā piedāvājumus varēs novērtēt un salīdzināt godīgā un pārredzamā veidā. Pretendentiem var lūgt norādīt, kā vēlamais rezultāts tiks sasniegts, un nodrošināt atbilstību konkursa dokumentos noteiktajam kvalitātes līmenim. Piemēram, jūs varētu lūgt pretendentiem aprakstīt, kā viņi uzturēs vajadzīgo temperatūru iekštelpās, un iesniegt tehniskos datus, kas apstiprinātu, ka ierosinātās metodes iespējams reāli piemērot. Tāpat ir svarīgi apsvērt, kā jūs iekļausiet precīzos piedāvājuma nosacījumus līguma noteikumos. Papildu norādījumi par šo jautājumu atrodami 6. nodaļā.

3.3 Materiālu un ražošanas metožu precizēšana

Materiāls, no kā produkts ir izgatavots, veids, kā tas tiek ražots, vai veids, kā pakalpojums vai darbs tiek veikts, var būtiski ietekmēt vidi. Saskaņā ar iepirkuma direktīvām, definējot tehniskās

[54]Direktīvas 2004/18/EK 23. pants un Direktīvas 2004/17/EK 34. pants.

specifikācijas, var konkrēti norādīt materiālus un ražošanas metodes[55]. Tomēr, tā kā visām tehniskām specifikācijām ir jābūt saistītām ar līguma priekšmetu, var iekļaut tikai tās prasības, kas ir saistītas ar produkta ražošanu un nosaka tā īpašības, kas var nebūt acīmredzamas.

Līdzīgi kā visu citu kritēriju gadījumā līgumslēdzējai iestādei ir jānodrošina, ka tiek ievēroti Līguma principi par diskriminācijas aizliegumu, vienlīdzīgu attieksmi, pārredzamību un samērīgumu, precizējot materiālus vai ražošanas metodes.

3.3.1. Materiālu precizēšana

Kā līgumslēdzējai iestādei jums ir tiesības pieprasīt, lai produkti, ko iegādājaties, būtu izgatavoti no konkrēta materiāla vai saturētu noteiktu otrreizēji pārstrādātu vai atkārtoti izmantotu materiālu daudzumu. Jūs varat arī norādīt, ka neviens no materiāliem vai tajos esošajām ķimikālijām nedrīkst būt kaitīgs videi vai veselībai. Parasti to izdara, iekļaujot atsauci uz tiesību aktiem, kas ierobežo bīstamas vielas, piemēram, *RoHS* direktīva[56] vai *REACH* regula[57].

Tipisks ZPI piemērs ir ierobežojumi attiecībā uz konkrētām bīstamām vielām tīrīšanas līdzekļos un tekstilizstrādājumos vai prasība, lai kopēšanas papīrs saturētu konkrētu pēcpatēriņa pārstrādātu materiālu daudzumu.

Lai nodrošinātu, ka tiek ievērots Līguma princips par diskriminācijas aizliegumu, šādi ierobežojumi būtu jābalsta uz objektīvu riska novērtējumu. Ekomarķējumi un ZPI kritēriji ir noderīgs avots, jo tie ir balstīti uz zinātniskiem datiem un produktos un pakalpojumos iekļauto materiālu un vielu aprites cikla novērtējumu.

Rāmja sākums

Bulgārijā iegādājas papīru, kas pilnībā sastāv no otrreizēji pārstrādātām šķiedrām

Bulgārijas Vides un ūdenssaimniecības ministrija precizēja, ka izmantošanai savā birojā iegādāsies vienīgi tādu papīru, kas pilnībā sastāv no atkārtoti pārstrādātām šķiedrām. Tirgus analīze pirms iepirkuma atklāja, ka var izvēlēties videi draudzīgāku papīru, nepalielinot iepirkuma cenu. Pēc veiksmīgā ministrijas iepirkuma Bulgārijas centrālā iepirkumu aģentūra arī noslēdza pamatnolīgumu, lai vairākām valsts iestādēm piegādātu papīru, kas pilnībā sastāv no atkārtoti pārstrādātām šķiedrām.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Ungārijas pilsēta izvēlas nekaitīgākas ķimikālijas

[55] Direktīvas 2004/18/EK VI pielikums un Direktīvas 2004/17/EK XXI pielikums.
[56] Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2002/95/EK *par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās.*
[57] Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1907/2006*, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu.*

Ungārijas pilsēta Miškolca ir centusies veikt iepirkumus, daudzām vajadzībām izvēloties videi draudzīgākus alternatīvus variantus. Piemēram, ceļu kaisīšanai ziemā pilsēta vairs neizmanto nātrija hlorīdu, bet gan kalcija magnija acetātu, kas nav tik kodīga viela un nepalielina nātrija līmeni dzeramajā ūdenī. Lai kontrolētu odu izplatību, to ķimikāliju vietā, kas iznīcina insektus, priekšroka tiek dota vielām, kas neļauj odiem vairoties. Šīs prasības ir iekļautas pilsētas iepirkuma dokumentu tehniskajās specifikācijās.

Rāmja beigas

3.3.2. Ražošanas procesi un metodes

Iepirkuma direktīvas ļauj iekļaut tehniskajās specifikācijās prasības ražošanas procesiem un metodēm piegāžu, pakalpojumu un būvdarbu līgumos. Jūs varat iekļaut tikai tās prasības, kas attiecas uz produkta izgatavošanu un nosaka tā īpašības, kas var nebūt acīmredzamas. Piemēram, jūs varat noteikt, ka elektroenerģijai jābūt saražotai, izmantojot atjaunojamus enerģijas avotus vai pārtikas produktu ražošanā jāizmanto bioloģiskas metodes, tā kā šīs ražošanas metodes ir plaši pieejamas uzņēmējiem visā ES. Tomēr nav atļauts pieprasīt izmantot ražošanas procesu, kas ir patentēts vai pieejams tikai vienam piegādātājam vai piegādātājiem vienā valstī vai reģionā.

Samērīguma princips ir īpaši svarīgs — kā iespējams nodrošināt, ka prasības, kas izvirzītas ražošanas procesiem, patiešām veicina mērķu sasniegšanu vides jomā, ko cenšaties panākt? Rūpīga iepērkamo preču, pakalpojumu vai būvdarbu aprites cikla analīze ļaus jums noteikt ražošanas procesiem un metodēm atbilstošas specifikācijas.

Aprites cikla analīze (ACA) ļauj noteikt produktu ietekmi uz vidi, sākot no to izgatavošanas līdz utilizācijas brīdim. Tādējādi šī analīze ietver gan izejvielu ieguvi un apstrādi, ražošanu un citus izgatavošanas posmus, gan produkta izmantošanu un utilizāciju. Aprites cikla analīzes veikšana atsevišķam līgumam prasīs papildu pūles. Ekomarķējumu kritēriji parasti iekļauj konkrēto produktu un pakalpojumu grupu ACA, un tos var izmantot, lai noteiktu, kādus kritērijus piemērot ražošanas procesiem un metodēm. Analīzes rezultāti tiek atspoguļoti ES ZPI kritērijos, un dažām produktu un pakalpojumu grupām, tostarp elektroenerģijai, pārtikai un mēbelēm, tiek noteiktas attiecīgas ražošanas metodes.

Rāmja sākums

Eiropas Komisija izvirza augstas prasības mēbeļu piegādātājiem

Eiropas Komisija līgumos par mēbeļu piegādi (birojiem, ēdnīcām un kafejnīcām, sanāksmju telpām un bērnu aprūpes centriem) iekļauj vairākas vides prasības, kas attiecas uz pilnu aprites ciklu. Piegādātājiem jāapņemas izpildīt ilgtspējības kritēriji katrā attiecīgo mēbeļu kalpošanas posmā, t. i., izmantotās koksnes izcelsme, smago metālu neizmantošana, uz vietas atkārtoti neizmantojamo ražošanas atkritumu likvidēšana, gaistošo organisko savienojumu (GOS) un formaldehīda emisiju samazināšana, iepakošanas sistēmas, optimizācija saistībā ar pārslodzi pārvadāšanas un uzglabāšanas laikā, kā arī kombinēto autotransporta-dzelzceļa pārvadājumu izmantošana. Katrai biroja mēbelei jāpievieno informācijas lapa par tās kopšanu un utilizāciju.

Rāmja beigas

3.4 Variantu izmantošana

Izmantojot variantus, specifikācijas būs vieglāk pielāgojamas, tādējādi ļaujot pretendentiem iesniegt videi vēl draudzīgākus risinājumus. Varianti ļaus pretendentiem iesniegt alternatīvu risinājumu, kas atbilst noteiktām minimālām prasībām, ko izvirzījāt, bet neatbilst pilnīgi visām specifikācijas prasībām. Tad pieteikumi, kuros gan nav, gan ir iekļauti vairāki varianti, tiek vērtēti, izmantojot vienādus piešķiršanas kritērijus, lai noteiktu ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu.

Šādu pieeju var izmatot tādā gadījumā, ja neesat pārliecināts par alternatīva produkta vai pakalpojuma izmaksām, vai nezināt, piemēram, vai augstāku standartu noteikšana siltumizolācijai būvdarbu līgumā neaizkavēs līguma izpildi. Tāpat pretendentiem var ļaut iesniegt vairāk nekā vienu piedāvājumu — vienu standarta priekšlikumu un otru priekšlikumu ar risinājumu variantiem.

Lai publiskā iepirkuma procedūrā varētu pieņemt risinājumu variantus[58]:

- paziņojumā par līgumu ir jānorāda, ka tiks pieņemti risinājumu varianti;
- jānorāda minimālās prasības, kurām šiem variantiem ir jāatbilst;
- jānorāda konkrētas prasības variantu iekļaušanai priekšlikumos (piemēram, ka cits risinājuma variants jāiesniedz atsevišķā aploksnē, uz kuras norādīts tā nosaukums, vai nosakot, ka risinājuma variantu var iesniegt tikai kopā ar piedāvājumu, kurā nav iekļauti citi varianti);
- jādod tiesības slēgt līgumu pretendentam, kas iesniedzis ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu.

3.5. Ekomarķējumu un ZPI kritēriju izmantošana

ES ZPI kritēriji ir izstrādāti iekļaušanai konkursa nolikumos un ietver informāciju par verifikācijas metodēm. Tos regulāri atjaunina un pakāpeniski tulko visās oficiālajās ES valodās.

Kā minēts 1.4. sadaļā, ekomarķējumi un ES un valstu ZPI kritēriji ir noderīgs informācijas avots, izstrādājot konkursa prasības.

Saistībā ar tehniskajām specifikācijām ekomarķējumus var izmantot divos atšķirīgos veidos[59]:

- lai palīdzētu izstrādāt tehniskās specifikācijas iepērkamo preču vai pakalpojumu īpašību noteikšanai;

- lai pārbaudītu atbilstību šīm prasībām, uzskatot marķējumu par vienu no pierādījumiem, kas apliecina atbilstību tehniskajām specifikācijām.

3.5.1. Ekomarķējumu izmantošanas nosacījumi

Lai tehniskajās specifikācijās izmantotu ekomarķējumus, ir jāievēro konkrēti nosacījumi:

- tiem jābūt atbilstošiem, lai definētu produktu vai pakalpojumu īpašības; tas nozīmē, ka var izmantot tikai tās ekomarķējumu specifikācijas, kas attiecas uz līguma priekšmetu; ja ekomarķējumos iekļauti kritēriji, kas attiecas uz vispārējo vadības praksi uzņēmumā, kurš

[58] Direktīvas 2004/18/EK 24. pants un Direktīvas 2004/17/EK 36. pants.

[59] Ekomarķējumu iespējamā izmantošana, novērtējot iepirkuma līgumtiesību piešķiršanas kritērijus, ir aplūkota 5. nodaļā.

izgatavo attiecīgo produktu vai sniedz attiecīgo pakalpojumu, tos parasti nevar izmantot kā tehniskās specifikācijas;

- ekomarķējuma prasībām jābūt balstītām uz zinātniskiem datiem;
- prasībām jābūt pieņemtām, izmantojot līdzdalības pieeju[60] , un pieejamām visām ieinteresētajām pusēm.

Pretendentiem nevar pieprasīt, lai viņi būtu reģistrējušies konkrētā ekomarķējuma shēmā, un vienmēr ir jāpieņem līdzvērtīgi verifikācijas līdzekļi, kas apliecina atbilstību prasībām (piemēram, ražotāja sagatavota tehniskā dokumentācija vai atzītas iestādes izsniegts testēšanas pārskats).

Rāmja sākums

Dānijas pilsēta izvēlas ekomarķējumus

Dānijas pilsēta Koldinga ar ievērojamiem panākumiem kopā ar citiem ekomarķējumiem savos iepirkuma līgumos iekļauj ES ekomarķējuma kritērijus produktiem, uz kuriem šāds marķējums attiecas. Ekomarķējumu kritēriji tiek iekļauti tieši tehniskajās specifikācijās un/vai piešķiršanas kritērijos. Tajos norādīts, ka ekomarķējuma licences kopija tiek uzskatīta par pietiekamu pierādījumu, ka kritēriju prasības ir izpildītas, un ka tiek pieņemti arī citi dokumenti. Nesenākās iepirkuma procedūras, kurās izmantoti ekomarķējuma kritēriji, attiecās uz tīrīšanas līdzekļiem, kopējamo papīru, formas tērpiem, veļas mazgāšanas pakalpojumiem (izmantojamiem mazgāšanas līdzekļiem), drukāšanas pakalpojumiem (izmantojamo papīru), salvešpapīru un autoparka pārvaldību (izmantojamām smērvielām).

Rāmja beigas

Rāmja sākums

ZPI Čehijā iekļauj produktus ar ekomarķējumu

Čehijas valdības 2010. gadā pieņemtais lēmums lika valsts ministrijām iekļaut iepirkuma konkursos vides kritērijus. Arī citas valsts institūcijas tika aicinātas sekot šim piemēram, bet Vides ministrijai tika uzdots apkopot datus par šā lēmuma īstenošanu. Ir izstrādāta īpaša metodika tāda IT aprīkojuma un mēbeļu iegādei, kurām ir mazāka ietekme uz vidi. Jaunākie dati liecina, ka ministrijas tērē aptuveni EUR 20 miljonus gadā, iegādājoties produktus ar ekomarķējumu, no kuriem lielāko iepirkumu daļu veido katlu iekārtas, IT aprīkojums, papīrs un kancelejas preces.

Rāmja beigas

3.6. Atbilstības verifikācija

Neatkarīgi no tā, vai, izstrādājot specifikācijas, ņemat par pamatu tehniskos standartus, ekomarķējumus, ES vai valsts ZPI kritērijus, īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, kā būs iespējams pārbaudīt pretendentu atbilstību. Jau iepriekš konkursa dokumentos ir jānorāda, kāda veida

[60] Direktīvas 2004/18/EK 23. panta 6. punkts nosaka, ka ekomarķējuma pieņemšanas procedūrā var piedalīties visas ieinteresētās personas, piemēram, valsts struktūras, patērētāji, ražotāji, izplatītāji un vides organizācijas.

atbilstības apliecinājumus pretendenti var iesniegt. Parasti to dara, pievienojot indikatīvu sarakstu un norādot, ka tiks pieņemti arī citi līdzvērtīgi apliecinājumi.

Vides prasības bieži vien ir sarežģītas, un dažos gadījumos atbilstības izvērtēšanai var būt nepieciešama tehniskā ekspertīze. Tomēr ir vairāki verifikācijas līdzekļi, kurus var izmantot atbilstības pārbaudei daudzām vides specifikācijām, lai nebūtu nepieciešams piesaistīt tehniskos ekspertus.

Piemēri

- ES un citi ZPI kritēriji balstās uz visiem ES uzņēmumiem **saistošiem tiesību aktiem vides jomā**, piemēram, direktīvu par bīstamu vielu ierobežošanu iekārtās (*RoHS*) vai regulu, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), vai regulu par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu (*CLP*). Parasti pretendentam būs apliecinājums par atbilstību šādiem tiesību aktiem vai to atbilstošu īstenošanu valsts līmenī, jo tas ir galvenais priekšnoteikums uzņēmējdarbības sākšanai ES.

- Izmantojot **ekomarķējuma** kritērijus, produkti vai pakalpojumi ar šo ekomarķējumu ir uzskatāmi par atbilstīgiem. Atbilstību var apliecināt arī pārbaužu rezultāti, tehniskā dokumentācija vai ražotāja, piegādātāja vai pakalpojuma sniedzēja apliecinājums.

- **Izstrādājumu vides deklarācijas** var būt noderīgs veids, kā novērtēt atbilstību tehniskajām specifikācijām vides jomā. Tās sniedz informāciju par produkta vai pakalpojuma aprites cikla ietekmi uz vidi. Pastāv ISO standarts[61] izstrādājumu vides deklarācijām, un var atsaukties uz to vai citiem līdzvērtīgiem standartiem.

- Piemērojot tehniskos standartus vides jomā, var izmantot attiecīgā standarta atbilstības izvērtēšanas procedūras, izvēloties **sertifikāciju** par vienu no produkta atbilstības apliecinājuma veidiem. Dažādi standarti nosaka dažādus sertifikācijas sistēmu veidus, kuriem jābūt norādītiem standartizācijas institūcijas tīmekļa vietnē.

Verifikācija piešķiršanas kritēriju kontekstā, pamatojoties uz attiecīgo Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, turpmāk tiek aplūkota 5. nodaļā.

[61] ISO/TR 14025 *Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras.*

4. nodaļa. Piegādātāju, pakalpojumu sniedzēju un līgumslēdzēju izvēle

Kopsavilkums

- Var izslēgt uzņēmumus, kas pārkāpuši tiesību aktus vides jomā, ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem tas ir ar profesionālo darbību saistīts pārkāpums.
- Ņemot vērā tehniskās kapacitātes kritērijus, uzņēmuma iepriekšējā pieredze un tā darbinieku profesionālā kvalifikācija ir labs pamats, lai iekļautu „zaļos" apsvērumus.
- Lai pārbaudītu, vai uzņēmumi spēj īstenot līgumā noteiktos vides pārvaldības pasākumus, līgumslēdzējas iestādes var lūgt tiem pierādīt to tehnisko kapacitāti.
- Vides pārvaldības sistēmas, piemēram, vides vadības un audita sistēmas (*EMAS*), var kalpot par šīs tehniskās kapacitātes apliecinājumu (bet ne vienīgo). Nav atļauts izvirzīt prasību par atbilstību kādai noteiktai vides pārvaldības sistēmai.

4.1. Ievads

Atlases kritēriji novērtē uzņēmēju spēju izpildīt līgumu, kas tiks noslēgts iepirkuma konkursa rezultātā, kurā viņi piedalās. Novērtējot spēju izpildīt līgumu, līgumslēdzējas iestādes var ņemt vērā konkrētu pieredzi un kompetenci saistībā ar vides aspektiem, kas ir būtiska attiecībā uz līguma priekšmetu. Tās var arī izslēgt uzņēmējus, kas pārkāpj tiesību aktus vides jomā atsevišķos gadījumos, un, slēdzot pakalpojumu un būvdarbu līgumus, var īpaši lūgt uzņēmējus demonstrēt to spēju pielietot vides pārvaldības pasākumus līguma izpildes laikā.

4.2. Izslēgšanas kritēriji

Izslēgšanas kritērijus piemēro tad, ja uzņēmējs atrodas situācijā, kad līgumslēdzējas iestādes parasti neiesaistās ar to nekādos darījumos[62].

Publiskā iepirkuma direktīvās ir uzskaitīti visi gadījumi, kad līgumslēdzējas iestādes **var** izslēgt uzņēmēju no piedalīšanās konkursā. Izslēgšana ir obligāta, ja uzņēmējs ir izdarījis īpaši smagu noziedzīgu nodarījumu[63].

Var piemērot divus izslēgšanas kritēriju nosacījumus, lai novērtētu uzņēmēju rīcību, kas radījusi kaitējumu videi:

- notiesāšana vai galīgs spriedums lietā par pārkāpumu saistībā ar profesionālo darbību[64] vai
- pierādīts nopietns pārkāpumus, kas saistīts ar profesionālo darbību[65].

---

[62] Piemēram, ja uzņēmējs:
- ir bankrotējis vai atrodas likvidācijas stadijā;
- ir izdarījis nopietnu pārkāpumu saistībā ar profesionālo darbību;
- nav samaksājis nodokļus vai veicis sociālās apdrošināšanas iemaksas.

[63] Piemēram, ja uzņēmums vai kāds tā pārstāvis ir notiesāts par līdzdalību noziedzīgā organizācijā, korupcijā, krāpšanā vai naudas legalizēšanā (Direktīvas 2004/17/EK 54. pants un Direktīvas 2004/18/EK 45. pants).

[64] Direktīvas 2004/18/EK 45. panta 2. punkta c) apakšpunkts un Direktīvas 2004/17/EK 53. panta 3. punkts.

[65] Direktīvas 2004/18/EK 45. panta 2. punkta d) apakšpunkts un Direktīvas 2004/17/EK 53. panta 4. punkts.

Ja netiek ievēroti tiesību akti vides jomā, saskaņā ar valsts tiesību aktiem tas var veidot ar profesionālo darbību saistītu pārkāpumu, kas ļauj izslēgt attiecīgo uzņēmumu. Iepirkuma rīkotāji nedrīkst izmantot šādu izslēgšanas iemeslu, ja valstī nav tiesību aktu, atbilstoši kuriem šādu pārkāpumu varētu pielīdzināt ar profesionālo darbību saistītam pārkāpumam. Turklāt, piemērojot šo izslēgšanas iemeslu, valsts iestādei jāņem vērā samērīguma princips un šajā nolūkā jāapsver visi attiecīgie apstākļi un visi uzņēmēja veiktie pasākumi, lai labotu situāciju, kas ietekmē viņa tiesības piedalīties konkursā (piemēram, pirms cik ilga laika noticis ar profesionālo darbību saistītais pārkāpums, vai vainīgās personas joprojām strādā uzņēmumā u. tml.). Daudzas līgumslēdzējas iestādes liek kandidātiem vai pretendentiem parakstīt deklarācijas, lai nodrošinātu, ka uz viņiem neattiecas neviens no izslēgšanas iemesliem.

Rāmja sākums

Izslēgšana no dalības konkursos par atkārtotiem tiesību aktu pārkāpumiem vides jomā

Piemēram, pamatojoties uz publiskā iepirkuma direktīvām, ar profesionālo darbību saistīta nopietna pārkāpuma dēļ var izslēgt atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu, kas atkārtoti pārkāpis vides noteikumus un par to saņēmis vairākus administratīvos sodus. Uzņēmumu var izslēgt tādā gadījumā, ja vides noteikumu pārkāpums atbilstoši valsts tiesību aktiem ir uzskatāms par amatpārkāpumu.

Rāmja beigas

4.3. Atlases kritēriji

4.3.1. Tehniskā kapacitāte vides jomā

Publiskā iepirkuma direktīva iekļauj izsmeļošu sarakstu ar apliecinājumiem, ko līgumslēdzēja iestāde var pieprasīt, lai pārbaudītu uzņēmumu tehnisko kapacitāti izpildīt līgumu[66].

Tehniskā kompetence vides jomā varētu ietvert tehnisko kompetenci, kā samazināt atkritumu rašanos, novērst piesārņojošu vielu izlijumus/noplūdes, samazināt degvielas patēriņu vai mazināt dabisko biotopu traucējumu. Faktiski tas nozīmē, ka būs jāatbild uz zemāk minētajiem jautājumiem.

- Vai uzņēmumam ir iepriekšēja pieredze līgumu īstenošanā vides jomā?
- Vai uzņēmumā strādā un vai tam ir pieejami darbinieki, kuriem ir vajadzīgā izglītība un profesionālā kvalifikācija un pieredze, lai tiktu galā ar līgumu vides aspektiem?
- Vai uzņēmumam pieder un vai tam ir pieejams vides aizsardzībai nepieciešamais tehniskais aprīkojums?
- Vai uzņēmumam ir līdzekļi, lai nodrošinātu līguma vides aspektu kvalitāti (piemēram, piekļuve attiecīgām tehniskām iestādēm un pasākumiem)?

Dokumenti par izpildītajiem līgumiem ir noderīgs instruments vides kritēriju iekļaušanai tehniskās kapacitātes kritērijos. Šo kritēriju var izmantot, lai lūgtu uzņēmumiem apliecināt iepriekšēju pieredzi

[66] Direktīvas 2004/18/EK 48. pants. Direktīvas 2004/17/EK 53. un 54. pants nosaka, ka pretendentu atlasei jānotiek „saskaņā ar objektīviem noteikumiem un kritērijiem, kas ir pieejami ieinteresētajiem uzņēmējiem".

tādu līgumu izpildē, kuros bija līdzīgas prasības vides jomā. To darot, ir skaidri jānosaka, kāda veida informācija tiek uzskatīta par būtisku un kāda veida apliecinājums būs jāsniedz.

Rāmja sākums

Videi draudzīgu ēku projektēšana un būvniecība

Ja līgumslēdzēja iestāde vēlas nodrošināt, lai jaunbūvējamās sabiedriskās ēkas ekoloģiskie raksturlielumi atbilstu augstiem standartiem, būtu jālūdz arhitektiem, kas piedalās konkursā, sniegt pierādījumus par iepriekšēju pieredzi līdzīgu ēku projektēšanā. Tās, piemēram, varētu būt atsauksmes no iepriekšējiem valsts vai privātā sektora klientiem.

Tāpat, ja pašvaldības objekts jābūvē ekoloģiski jutīgā apgabalā, līgumslēdzēja iestāde var lūgt uzņēmumam pierādīt, ka tam ir iepriekšēja pieredze līdzīgu būvprojektu vadīšanā.

Rāmja beigas

Citos gadījumos vides aspekti tiks ņemti vērā, pārbaudot par līguma izpildi atbildīgo darbinieku izglītību un profesionālo kvalifikāciju. Tas ir īpaši svarīgi tad, ja iepirkuma līguma mērķus vides jomā var sasniegt, tikai atbilstīgi apmācot darbiniekus.

Rāmja sākums

Azbesta aizvākšanā nodarbināto strādnieku profesionālās kompetences nodrošināšana

Vēl joprojām daudzās ēkās Eiropā ir azbesta izolācija. Veicot šo ēku uzturēšanas darbus, ir svarīgi, lai drošu azbesta aizvākšanu veiktu kvalificēti apakšuzņēmēji. Lai saņemtu kompetences apliecinājumu, dažām dalībvalstīm ir licencēšanas sistēmas apakšuzņēmējiem, kas specializējas šādu darbu veikšanā. Ir svarīgi iekļaut atlases kritērijos prasību, ka apakšuzņēmējiem ir jābūt šādu darbu veikšanai nepieciešamajām prasmēm, ko apliecina attiecīgas iestādes izsniegta licence vai līdzvērtīgs apliecinājums, lai pēc iespējas samazinātu ar šādu darbu saistīto risku veselībai, drošībai un videi.

Rāmja beigas

Visbeidzot, attiecībā uz pakalpojumu un būvdarbu līgumiem atbilstoši iepirkuma direktīvām atlases posmā var īpaši lūgt uzņēmējus demonstrēt to spēju piemērot vides pārvaldības pasākumus līguma izpildes laikā[67]. To ierobežo formulējums „attiecīgā gadījumā", tāpēc, ja konkrētā līguma izpildei vides pārvaldības pasākumi nav būtiski, uzņēmumiem nevar lūgt demonstrēt to spēju tos piemērot. Piemēram, ja uzņēmumam lūdz demonstrēt tā spēju veikt enerģijas taupīšanas pasākumus būvdarbu līguma ietvaros, šādu prasību var uzskatīt par saistītu ar līguma priekšmetu. Viens no veidiem, kā demonstrēt spēju piemērot šādus pasākumus, ir sertifikācija saskaņā ar vides pārvaldības sistēmu[68].

[67] Direktīvas 2004/18/EK 48. panta 2. punkta f) apakšpunkts un Direktīvas 2004/17/EK 52. panta 3. punkts.
[68] Direktīvas 2004/18/EK 50. pants un Direktīvas 2004/17/EK 52. panta 3. punkts — var pieņemt arī cita veida pierādījumus par spēju piemērot līdzvērtīgus vides pārvaldības pasākumus.

4.3.2. Vides pārvaldības sistēmas

Ikviena organizācija (valsts vai privāta), kas vēlas uzlabot vispārējos ekoloģiskos raksturlielumus, var izlemt ieviest vides pārvaldības sistēmu.

Vides pārvaldības sistēmas ir ar organizāciju saistīti instrumenti, kuru mērķis ir uzlabot organizācijas vispārējos ekoloģiskos raksturlielumus. Tās ļauj organizācijām gūt skaidru priekšstatu par to ietekmi uz vidi, nosakot svarīgāko ietekmi un palīdzot to labi pārvaldīt, tādējādi nepārtraukti uzlabojot organizācijas ekoloģiskos raksturlielumus. Svarīgas jomas, kur vajadzīgi uzlabojumi, varētu būt dabas resursu, piemēram, ūdens un enerģijas, izmantošana; darbinieku apmācība; videi draudzīgu ražošanas metožu izmantošana un videi nekaitīgāku biroja preču iegāde.

Organizācija, kurā ir vides pārvaldības sistēma, var iesniegt pieteikumu sertifikācijai atbilstoši vienai no divām ES izmantotajām vides pārvaldības sistēmām, proti, vides vadības un audita sistēmai (*EMAS*)[69] vai Eiropas/starptautiskajam vides pārvaldības sistēmu standartam (EN/ISO 14001). *EMAS* shēmu galvenokārt izmanto organizācijas un objekti, kas atrodas ES vai Eiropas Ekonomikas zonā, lai gan tās var izmantot arī organizācijas un objekti, kas izvietoti citur. ISO standartu var izmantot organizācijas visā pasaulē. Eiropā ir aptuveni 89 000 organizāciju, kas sertificētas atbilstoši ISO 14001, un aptuveni 4500 organizāciju un 7500 objektu, kas sertificēti atbilstoši *EMAS*.

EMAS sertifikācija iekļauj EN/ISO 14001 prasības un papildu elementus, kas saistīti ar pārbaudēm un revīzijām, darbinieku iesaistīšanos, nepārtrauktu ekoloģisko raksturlielumu uzlabošanu un komunikāciju ar sabiedrību un darbiniekiem.

4.3.3. Vides pārvaldības sistēmas un tehniskā kapacitāte

Iepirkuma direktīvas skaidri nosaka, ka uzņēmumi attiecīgā gadījumā[70] var izmantot vides pārvaldības pasākumus par apliecinājumu, kas pierāda to tehnisko kapacitāti pakalpojumu un būvdarbu līgumu gadījumā. Attiecīgs gadījums ir tad, kad būvdarbu un/vai pakalpojumu veids attaisno vides pārvaldības pasākumu vai shēmu piemērošanu publiskā iepirkuma līguma izpildes laikā. Protams, šie pasākumi ir tieši saistīti ar līguma izpildi. Nevar prasīt atbilstību atlases kritērijiem, kas nav saistīti ar līguma izpildi. *EMAS* sertifikātus var izmantot kā apliecinājumu, lai pierādītu uzņēmuma spēju piemērot vides pārvaldības pasākumus. Būtu jāatzīst arī EN/ISO 14 001 vai citas sistēmas, kas atbilst attiecīgajiem starptautiskajiem vai Eiropas standartiem, ko piemēro sertifikācijai un vides pārvaldībai. Tāpat uzņēmumi varētu arī pierādīt, ka piemēro līdzvērtīgus vides pārvaldības pasākumus, pat bez sertifikācijas. Svarīga ir piemērojamo pasākumu būtība, tāpēc vajadzētu apsvērt, kādus apliecinājumus tam vajadzētu pieprasīt.

Tas nozīmē, ka līgumslēdzējas iestādes nedrīkst pieprasīt, lai uzņēmumiem būtu *EMAS* reģistrācija vai ISO sertifikācija vai lai tie (pilnībā) atbilstu reģistrācijas prasībām.

---

[69] Regula (EK) Nr. 1221/2009 *par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (*EMAS*).*

[70] Atbilstoši Direktīvas 2004/18/EK 48. panta 2. punkta f) apakšpunktam līgumslēdzēja iestāde kā atlases kritēriju var izmantot „būvdarbu valsts līgumiem un pakalpojumu valsts līgumiem, un tikai attiecīgā gadījumā — norādi par vides pārvaldības pasākumiem, kurus, strādājot pēc līguma, komersants varēs piemērot". Direktīvas 2004/18/EK 50. pants un Direktīvas 2004/17/EK 52. panta 3. punkts attiecas uz vides pārvaldības standartiem, piemēram, *EMAS*.

Vides pārvaldības sistēmas (*EMS*) izmantošana neaprobežojas ar apliecinājuma iesniegšanu, kas apstiprina tehnisko kapacitāti veikt vides pārvaldības pasākumus. Ja līgumslēdzēja iestāde nosaka citus atlases kritērijus vides jomā, kā minēts 4.3.1. punktā (piemēram, prasības attiecībā uz tehnisko aprīkojumu vai darbinieku apmācību), *EMS*, ja tā iekļauj atbilstīgu informāciju par konkrētajām prasībām, varētu kalpot par kapacitātes apliecinājumu.

Tāpat ir svarīgi noteikt, kādi elementi, kas attiecas uz līguma priekšmetu, faktiski veido tehnisko kapacitāti, ko novērtē šādas shēmas, ne tikai ņemt vērā trešās puses izsniegta sertifikāta esamību[71]. Ir jāpatur prātā samērīguma princips, izvirzot prasības piemērojamiem vides pārvaldības pasākumiem — šādas prasības varētu būt nepiemērotas līgumam ar mazu vērtību vai nelielu ietekmi.

Rāmja sākums

Lietuvas Ceļu pārvalde (LCP) pieprasa kapacitāti vides jomā

Izsludinot konkursus par ceļu un lielceļu būvniecību, LCP pieprasa apliecināt spēju pielietot vides pārvaldības pasākumus. Tas tiek novērtēts, izmantojot tehniskās kapacitātes kritērijus, un tiek pieņemti arī *EMAS*, ISO 14001 vai citi līdzvērtīgi sertifikāti vai apliecinājumi.

Rāmja beigas

[71] Lietā T-331/06 *Evropaïki Dynamiki pret Eiropas Vides aģentūru* (76. p.) Tiesa konstatēja, ka trešās puses verifikācijas esamība var būt par pamatu vairāk punktu piešķiršanai, novērtējot uzņēmuma *EMS* kvalitāti. Šis jautājums ir apspriests plašāk 5. nodaļā.

5. nodaļa. Piedāvājumu izvērtēšana

Kopsavilkums

- Var piemērot ar vidi saistītus piešķiršanas kritērijus, ja šie kritēriji:
    - ir saistīti ar līguma priekšmetu;
    - nedod neierobežotu izvēles brīvību līgumslēdzējai iestādei;
    - ir skaidri izklāstīti paziņojumā par līgumu un konkursa dokumentācijā kopā ar to svērumiem un jebkuriem piemērojamiem apakškritērijiem;
    - nav atlases kritēriji (piemēram, pieredze vai vispārējā kapacitāte);
    - atbilst ES tiesību aktu pamatprincipiem.
- Posmā, kad tiek piešķirtas tiesības slēgt līgumu, var piešķirt punktus, lai novērtētu ekoloģiskos raksturlielumus salīdzinājumā ar specifikācijās noteiktajām minimālajām prasībām. Nav noteikts maksimālais svērums, ko var piemērot kritērijiem vides jomā.
- Izmantojot „aprites cikla izmaksu" pieeju, var noskaidrot patiesās līguma izmaksas. Novērtējumā iekļaujot elektroenerģijas un ūdens patēriņa izmaksas, apkopes un utilizācijas izmaksas, var atklāties, ka videi draudzīgāki risinājumi ir arī lētāki, ņemot vērā pilnu aprites ciklu.

5.1. Vispārēji līguma piešķiršanas noteikumi

5.1.1. Piešķiršanas kritēriji

Stadijā, kad tiek piešķirtas tiesības slēgt līgumu, līgumslēdzēja iestāde novērtē piedāvājumu kvalitāti un salīdzina izmaksas.

Novērtējot piedāvājumu kvalitāti, jūs izmantojat iepriekš noteiktus un publicētus piešķiršanas kritērijus, lai izlemtu, kurš piedāvājums ir vislabākais. Saskaņā ar publiskā iepirkuma direktīvām jums ir divas iespējas — jūs varat salīdzināt piedāvājumus, ņemot vērā vienīgi zemāko cenu, vai varat izvēlēties piešķirt tiesības slēgt līgumu pretendentam, kurš iesniedzis **„ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu",** kas nozīmē, ka tiks ņemti vērā arī citi piešķiršanas kritēriji, tostarp cena.

Papildu piešķiršanas kritēriji ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma atlasei var ietvert kritērijus vides jomā. Patiesi, direktīvas ietver visdažādākos piemērus tam, ko līgumslēdzējas iestādes varētu novērtēt, tostarp kvalitāti, cenu, tehniskās priekšrocības, estētiskās un funkcionālās īpašības, ekoloģiskos raksturlielumus, ekspluatācijas izmaksas, izmaksu lietderību, pēcpārdošanas pakalpojumus un tehnisko palīdzību, piegādes datumu un izpildes vai pabeigšanas termiņu.

Katram piešķiršanas kritērijam nav jānodrošina līgumslēdzējai iestādei ekonomiskas priekšrocības[72]. Līgumslēdzējas iestādes viedokli par piedāvājuma vērtību var ietekmēt arī citi faktori, nevis tikai tie, kas saistīti ar ekonomiskiem apsvērumiem, ieskaitot veselu virkni vides faktoru.

Tā kā vislabāko piedāvājumu parasti izvēlas, pamatojoties uz vairākiem citiem apakškritērijiem, to salīdzināšanai un izvērtēšanai var izmantot dažādas metodes. Šīs metodes ietver salīdzinājumu tabulas, relatīvos svērumus un punktu piešķiršanas un atņemšanas (*bonus/malus*) sistēmas.

Katra līgumslēdzēja iestāde pati var izlemt, kādus piešķiršanas kritērijus izmantot un kādu svērumu katram no tiem noteikt. Judikatūrā ir izstrādāti daži pamatnoteikumi attiecībā uz piešķiršanas kritērijiem:

1. Piešķiršanas kritērijiem jābūt saistītiem ar līguma priekšmetu

Lai gan līgumslēdzējas iestādes var brīvi definēt līguma priekšmetu un attiecīgi izvēlēties piešķiršanas kritērijus, nav atļauts piemērot piešķiršanas kritērijus, kas attiecas uz apsvērumiem, kuri neietilpst iepirkuma procedūras jomā.

Rāmja sākums

Saistības esamība vai neesamība

Eiropas Savienības Tiesas nolēmumā (*Concordia Bus* lietā) par autobusu iegādi pašvaldības transporta uzņēmumam Tiesa nosprieda, ka piešķiršanas kritēriji attiecībā uz autobusu slāpekļa oksīda emisiju un trokšņu līmeni atbilda prasībai, kas nosaka, ka tiem jābūt saistītiem ar līguma priekšmetu[73].

Nolēmumā par elektroenerģijas iegādi piešķiršanas kritērijs attiecībā uz no atjaunojamiem enerģijas avotiem iegūtās elektroenerģijas apjomu, kas **pārsniedz** paredzamo līgumslēdzējas iestādes patēriņu, tika atzīts par nepieņemamu, jo tas nebija saistīts ar līguma priekšmetu[74].

Rāmja beigas

2. Piešķiršanas kritēriji nedrīkst dot neierobežotu izvēles brīvību

Piešķiršanas kritēriji nedrīkst dot līgumslēdzējām iestādēm neierobežotu izvēles brīvību[75]. Tas nozīmē, ka tām jāsniedz objektīvs un pietiekami konkrēts pamatojums piedāvājumu atlasei. Citējot Tiesu, piešķiršanas kritēriji ir jāformulē tādā veidā, lai ļautu visiem „pietiekami informētiem un rūpīgiem pretendentiem" vienādi tos interpretēt[76].

Rāmja sākums

---

[72] Sk. lietu C-513/99 *Concordia Bus Finland Oy Ab pret Helsingin kaupunki*, 55. punkts (*Concordia Bus* lieta).
[73] Eiropas Savienības Tiesas nolēmums lietā C-513/99 *Concordia Bus,* 65. punkts.
[74] Tiesas nolēmums lietā C-448/01 *EVN AG & Wienstrom GmbH pret Austriju*. Tomēr ir jāatzīmē, ka Tiesa vienlaikus atzina iespēju izmantot piešķiršanas kritēriju attiecībā uz elektroenerģijas apjomu, kas saražots no atjaunojamiem enerģijas avotiem (kurš veido daļu no līgumslēdzējai iestādei piegādātās elektroenerģijas).
[75] Sk. lietu 31/87 *Gebroeders Beentjes BV pret Nīderlandes valsti* 26. punkts.; lietu C-513/99 *Concordia Bus*, 69. punkts.
[76] Lieta C-19/2000 *SIAC Construction Ltd pret Meijo grāfistes padomi,* 42. punkts.

Piešķiršanas kritēriju specifiskums un novērtējamība *Concordia Bus* lietā

Concordia Bus lietā pirms piedāvājumu izvērtēšanas Helsinku pilsēta bija izstrādājusi sistēmu papildpunktu piešķiršanai par noteiktu trokšņu un slāpekļa oksīda emisiju līmeni un bija to publicējusi[77]. Tiesa atzina šādu sistēmu par pietiekami specifisku un objektīvu.

Rāmja beigas

Pārbaudāmība ir vēl viens elements, kas nodrošina piešķiršanas kritēriju objektivitāti. Ja piešķiršanas kritēriji attiecas uz aspektiem, ko līgumslēdzēja iestāde nevar pārbaudīt, būs grūti pierādīt, ka tie ir piemēroti objektīvi.

Rāmja sākums

Piešķiršanas kritēriju pārbaudāmība *EVN Wienstrom* lietā

EVN Wienstrom lietā[78] līgumslēdzēja iestāde piemēroja piešķiršanas kritēriju attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem enerģijas avotiem, nepieprasot no pretendentiem nekādus pierādījumus par to piegādes avotiem. Tiesa konstatēja, ka tas neatbilst vienlīdzīgas attieksmes un pārredzamības principiem, jo iestāde nemaz neplānoja un arī nebija spējīga pārbaudīt, cik lielā mērā piegādātāji izpildījuši šā piešķiršanas kritērija prasību.

Rāmja beigas

3. Piešķiršanas kritēriji ir jādara zināmi iepriekš

Iepirkuma direktīvas paredz, ka piešķiršanas kritērijiem ir jābūt izklāstītiem vai nu paziņojumā par līgumu vai konkursa dokumentos. Judikatūra ir ļāvusi noteikt, cik sīki izklāstītiem jābūt publicētajiem piešķiršanas kritērijiem. Paziņojumā vai dokumentos jānorāda:

- vai tiesības slēgt līgumu tiks piešķirtas vienīgi piedāvājumam ar zemāko cenu vai ekonomiski visizdevīgākajam piedāvājumam;
- piemērojamie kritēriji un apakškritēriji (ja izvēlaties ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu)[79];
- svērums, ko novērtējumā piemērosiet katram kritērijam[80]; ja līgumslēdzēja iestāde var pierādīt, ka nav iespējams noteikt svērumus, piešķiršanas kritērijus var norādīt to nozīmīguma secībā[81].

4. Piešķiršanas kritēriji nedrīkst būt atlases kritēriji

---

[77] Šajā gadījumā papildpunkti cita starpā tika piešķirti par autobusu lietošanu ar slāpekļa oksīda emisiju zem 4 g/kWh (+2,5 punkti par autobusu) vai zem 2 g/kWh (+3,5 punkti par autobusu) un ar trokšņu līmeni zem 77 dB (+1 punkts par autobusu).

[78] Lieta C-448/01 *EVN AG & Wienstrom GmbH pret Austriju.*

[79] Lieta C-532/06 *Lianakis un citi pret Dimos Alexandroupolis un citiem*, 38. punkts.

[80] Lieta C-532/06 *Lianakis un citi pret Dimos Alexandroupolis un citiem*, 38. punkts. Lietā C-331/04 *ATI EAC un citi pret Aktiv Venezia Spa* EKT apstiprināja, ka nav nepieciešams iepriekš norādīt konkrētu piešķiršanas kritērija apakšelementu svērumu.

[81] Direktīvas 2004/18/EK 53. panta 2. punkts; Direktīvas 2004/17/EK 55. panta 2. punkts.

Piešķiršanas kritēriji nedrīkst attiekties uz jautājumiem, kurus daudz pamatīgāk izvērtē atlases posmā vai kuri jau ir izvērtēti atlases posmā. Tas nozīmē, ka piešķiršanas kritēriji nevar attiekties, piemēram, uz pretendentu iepriekšējo pieredzi vai to tehnisko un finansiālo kapacitāti[82].

5. Piešķiršanas kritērijiem jāatbilst Kopienas tiesību aktiem

Piešķiršanas kritērijiem ir jāatbilst visiem Kopienas tiesību aktu pamatprincipiem. Tiesa ir skaidri norādījusi, cik svarīgs ir diskriminācijas aizlieguma princips, kas ir pārējo noteikumu pamatā, piemēram, pakalpojumu sniegšanas brīvības un brīvības veikt uzņēmējdarbību pamatā.

Rāmja sākums

Atšķirība starp specifiskumu un diskrimināciju *Concordia Bus* lietā

Concordia Bus lietā priekšplānā tika izvirzīts jautājums par diskrimināciju. Viens no uzņēmuma *Concordia Bus* iebildumiem bija, ka Helsinku pilsētas noteiktie kritēriji ir diskriminējoši, jo pilsētas transporta uzņēmums *HKL* bija vienīgais uzņēmums, kuram bija ar gāzi darbināmi transportlīdzekļi, kas varētu saņemt visus papildpunktus saskaņā ar šo kritēriju. Tiesa nosprieda, ka apstāklis, ka tikai viens uzņēmums var saņemt visus papildpunktus saskaņā ar vienu no līgumslēdzējas iestādes noteiktajiem piešķiršanas kritērijiem pats par sevi nav diskriminējošs. Nosakot, vai piešķiršanas kritērijs ir diskriminējošs, ir jāņem vērā visi lietas apstākļi[83].

Rāmja beigas

5.2. Piešķiršanas kritēriju vides jomā piemērošana

Tiesiskais regulējums ļauj plaši izmantot piešķiršanas kritērijus vides jomā, kā arī pielietot dažādas metodes un pieejas.

5.2.1. Specifikācijas vai piešķiršanas kritēriji?

Būtu jāņem vērā vairāki apsvērumi, novērtējot, vai ekoloģiskam raksturlielumam ir jābūt minimālai prasībai (specifikācijai) vai priekšrocībai (piešķiršanas kritērijam). Piešķiršanas kritērijus vides jomā var piemērot tad, ja, piemēram, neesat pārliecināts par noteiktiem vides mērķiem atbilstošu produktu, būvdarbu vai pakalpojumu izmaksām un/vai pieejamību tirgū. Iekļaujot šos aspektus piešķiršanas kritērijos, jūs varat tos izsvērt salīdzinājumā ar citiem aspektiem, tostarp izmaksām.

Tāpat tehniskajās specifikācijās var noteikt **minimālos darbības rezultātus** un posmā, kad tiek piešķirtas tiesības slēgt līgumu, **piešķirt papildpunktus** par vēl labāku sniegumu. Šo pieeju veiksmīgi izmanto vairākas līgumslēdzējas iestādes, lai, īstenojot ZPI, saglabātu elastīgumu.

Rāmja sākums

[82] Lieta C-532/06 *Lianakis un citi pret Dimos Alexandroupolis un citiem*, 25.–32. punkts.

[83] Viens no faktiem šajā lietā attiecās uz apstākli, ka sūdzības iesniedzējam bija piešķirta cita iepirkuma daļa, kurā tika piemērota tā pati prasība par ar gāzi darbināmiem transportlīdzekļiem.

„Zaļais" IT aprīkojums Minhenē

Minhenē 2010. gadā rīkotajā iepirkuma konkursā par IT aprīkojuma iegādi bija iekļauti vairāki kritēriji vides jomā attiecībā uz energoefektivitāti, kaitīgu vielu ierobežošanu un trokšņa līmeni, kas balstījās uz *„Blue Angel"* un *„Energy Star"* ekomarķējumiem. Noteikti kritēriji tika iekļauti kā minimālās specifikācijas un posmā, kad tika piešķirtas tiesības slēgt līgumu, varēja saņemt papildpunktus par vēl labāku sniegumu. Kopējo punktu skaitu par ekoloģisko sniegumu un kvalitāti izdalīja ar cenu, iegūstot galīgā novērtējuma rezultātu, kas ļauj noteikt piedāvājumu, kurš piedāvā labāko risinājumu par zemāko cenu. Iepirkums tika arī sadalīts vairākās daļās, lai dotu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) lielākas izredzes uzvarēt un noslēgt līgumu.

Rāmja beigas

5.2.2. Vērtēšanas pieejas

Svērums, kas noteikts katram piešķiršanas kritērijam, nosaka, cik liela būs šā kritērija nozīme galīgajā novērtējumā. Svērumi piešķiršanas kritērijiem vides jomā var atspoguļot to, cik lielā mērā vides aspekti jau ir aplūkoti specifikācijās. Ja specifikācijās ir iekļautas striktas vides prasības, novērtējumā tām var piešķirt mazāku svērumu un otrādi.

Nav noteikts maksimālais vides kritērijiem piešķiramo svērumu apjoms[84]. Lai noteiktu atbilstošu svērumu, būtu jāņem vērā:

- cik svarīgi līgumā ir mērķi vides jomā salīdzinājumā ar citiem apsvērumiem, piemēram, izmaksām un vispārējo kvalitāti;
- cik lielā mērā šie apsvērumi ir atspoguļoti piešķiršanas kritērijos un vai nu papildina vai aizstāj specifikācijās, atlases kritērijos un līguma izpildes noteikumus izklāstītās prasības;
- cik daudz no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā piešķiramajiem punktiem jūs varat „atļauties" piešķirt — tas būs atkarīgs no konkrētā produkta/pakalpojuma un tirgus apstākļiem. Piemēram, ja produkta cenas nav pārāk atšķirīgas, bet tā ekoloģiskie raksturlielumi ievērojami atšķiras, vajadzētu piešķirt vairāk punktus, lai novērtētu ekoloģiskos raksturlielumus.

Rāmja sākums

Videi un veselībai nekaitīgi uzkopšanas pakalpojumi Toskānā

Iepirkuma konkursā par uzkopšanas pakalpojumiem Toskānas Vides aizsardzības aģentūra (*ARPAT*) izvērtēja visus pretendentus, nosakot videi draudzīgāko un ekonomiski visizdevīgāko piedāvājumu. Par cenu tika piešķirti 40 punkti, bet 60 punkti — par kvalitāti. Kvalitātes kritēriji ietvēra videi draudzīgu uzkopšanas metožu izmantošanu, iepakojuma apjoma samazināšanu, produktu ekoloģisko ietekmi (produktu īpatsvars, kas atbilst ISO I tipa vai līdzvērtīgam marķējumam) un vides apmācību programmu kvalitāti.

[84] *EVN Wienstrom* lietā (C-448/01) tika konstatēts, ka 45 % svērums no kopējā punktu skaita, ko var piešķirt vienam kritērijam attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem enerģijas avotiem, bija pieņemams, ar nosacījumu, ka ir izpildītas pārējo piešķiršanas kritēriju prasības.

Rāmja beigas

5.2.3. Ekomarķējumu izmantošana

Ekomarķējumos iekļautos vides kritērijus, kas attiecas uz produkta, būvdarbu vai pakalpojuma ekoloģiskajiem raksturlielumiem, arī var izmantot, lai izstrādātu un novērtētu piešķiršanas kritērijus.

Parasti ekomarķējumi iekļauj daudz vides prasību, kurām produktam vai pakalpojumam ir jāatbilst. Var, piemēram, izmantot konkrēta ekomarķējuma kritērijus kā minimālās prasības specifikācijās un tad novērtēšanas posmā piešķirt papildpunktus tiem produktiem vai pakalpojumiem, kas pārsniedz attiecīgās ekomarķējuma kritēriju prasības.

Tāpat kā tad, kad izmantojat ekomarķējuma kritērijus specifikāciju izstrādē, nevarat pieprasīt, lai līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā produktiem būtu konkrēts sertifikāts vai marķējums, bet ir jāņem vērā arī citi apliecinājumi par atbilstību izvirzītajiem kritērijiem.

5.2.4. Vides pārvaldības sistēmu izmantošana

Dažos gadījumos vides pārvaldības sistēma arī var kalpot par apliecinājumu, izvērtējot piešķiršanas kritērijus. Posmā, kad tiek piešķirtas tiesības slēgt līgumu, galvenā uzmanība tiek veltīta tam, kā līgums tiks izpildīts, tāpēc varētu būt būtiski, ja priekšlikums piedāvā veikt noteiktus pasākumus saskaņā ar vides pārvaldības sistēmu. Tomēr ir svarīgi nodrošināt, lai nedublētos neviens no atlases posmā veiktajiem novērtējumiem.

Rāmja sākums

Saistības vides jomā un to novērtējums

Iepirkuma konkursā par IT konsultāciju pakalpojumiem Eiropas Vides aģentūra (EVA) līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā 10 % no punktiem veltīja tam, lai novērtētu vides politiku, kuru pretendenti piemēros līguma izpildē. Atbilstīgi šim kritērijam tā augstāk novērtēja uzņēmumus, kam bija trešās puses sertificēta vides pārvaldības sistēma, salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuriem tādas nebija. Pēc šādas pieejas apstrīdēšanas Vispārējā tiesa nolēma, ka EVA bija tiesības piemērot šo nosacījumu pēc saviem ieskatiem, jo tā katru pieteikumu bija izvērtējusi pēc būtības[85]. Jāatzīmē arī tas, ka uz EVA neattiecas iepirkuma direktīvas. Tomēr ir jāatzīmē fakts, ka tiesa atzinīgi novērtēja izmantoto kvalitatīvo pieeju, lai izvērtētu ar vidi saistītos piešķiršanas kritērijus.

Rāmja beigas

5.3. Aprites cikla izmaksas (ACI)

Iepirkuma procedūrā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā parasti viens no būtiskākajiem faktoriem ir piedāvājuma izmaksas. Bet kā noteikt izmaksas?

[85] Tiesa nolēma, ka EVA ir veikusi „konkursa pretendentu salīdzinošo novērtējumu, izvērtējot, vai konkursa dalībnieku iesniegtā vides politika faktiski tika īstenota, un konstatēja, ka tikai viens no pretendentiem šādu politiku jau bija īstenojis, kamēr pārējie šajā sakarā bija izrādījuši tikai labus nolūkus.” (Lieta T-331/06 *Evropaïki Dynamiki pret Eiropas vides aģentūru*, 76. punkts).

Iegādājoties produktu, pakalpojumu vai darbu, jūs par to vienmēr kaut ko maksājat. Tomēr iegādes cena ir tikai viens no izmaksu elementiem, kad kaut kas tiek iepirkts, iegūts īpašumā un utilizēts. „Aprites cikla izmaksas" (ACI) nozīmē, ka tiek ņemtas vērā visas izmaksas, kas radīsies produkta, darba vai pakalpojuma kalpošanas laikā:

- iegādes cena un visas saistītās izmaksas (piegāde, uzstādīšana, nodošana ekspluatācijā utt.);
- ekspluatācijas izmaksas, tostarp, elektroenerģijas patēriņš, rezerves daļas un apkope;
- ekspluatācijas laika beigu izmaksas, piemēram, norakstīšana vai utilizācija.

ACI var ietvert arī ārējos faktorus (piemēram, siltumnīcefekta gāzu emisijas) atbilstīgi 5.3.2. sadaļā izklāstītajiem īpašajiem nosacījumiem.

Rāmja sākums

Slovēnijas ministrija izvērtē transportlīdzekļu ekspluatācijas izmaksas

Slovēnijas Valsts pārvaldes ministrija iekļauj ZPI kritērijus, iepērkot transportlīdzekļus valsts iestādēm. Mērķis pieejai, kuru ieviesa 2009. un 2010. gadā, bija noteikt maksimālās vidējo CO_2 emisiju robežvērtības sešu kategoriju transportlīdzekļiem. Ministrija 2011. gadā ierosināja ieviest vispusīgāku darbmūža ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanas modeli, novērtējot CO_2, NOx un cieto daļiņu emisijas, kā arī vidējo degvielas patēriņu/km. Šī pieeja atbilst „tīro" transportlīdzekļu direktīvai (2009/33/EK).

Rāmja beigas

5.3.1. ACI un vides apsvērumi

ACI pielietošana ir lietderīga neatkarīgi no tā, kādi ir valsts iestādes mērķi vides jomā. Piemērojot ACI, būs jāņem vērā izmaksas, ko veido resursu izmantošana, apkope un utilizācija, kuras nav atspoguļotas iepirkuma cenā. Tādējādi bieži izveidosies abpusēji izdevīga situācija, kad videi draudzīgāks produkts, darbs vai pakalpojums kopumā būs arī lētāks. Turpmāk ir aprakstīti iespējamie galvenie ietaupījumi produkta, darba vai pakalpojuma aprites cikla laikā.

Enerģijas un ūdens patēriņa ietaupījumi

Ar enerģijas un ūdens patēriņu saistītie izdevumi ekspluatācijas laikā bieži veido ievērojamu daļu no produkta, darba vai pakalpojuma aprites cikla izmaksām, kā arī ievērojamu daļu no aprites cikla ietekmes uz vidi. Ir loģiski samazināt šo patēriņu gan no finansiālā viedokļa, gan vides apsvērumu dēļ.

Rāmja sākums

Grieķijas pilsēta ietaupa, samazinot ielu apgaismojuma izmaksas

Pirms konkursa izsludināšanas Atēnu priekšpilsēta Marusi Grieķijā veica izpēti, kā iespējams ietaupīt, nomainot pilsētas ielu apgaismojuma spuldzes. Tika konstatēts, ka nomainot vecās augstspiediena dzīvsudraba spuldzes ar metālu halogenīdu lampām, varētu ietaupīt aptuveni 40 % no elektroenerģijas patēriņa gadā. Tika izstrādāta tehniskā specifikācija un iegādātas un uzstādītas 2500 jaunā parauga lampas. Pat ņemot vērā to augsto iegādes cenu, tika

aprēķināts, ka aprites cikla laikā katras lampas izmaksu ietaupījums veido EUR 315 un visā ekspluatācijas laikā to CO_2 emisijas tiek samazinātas par 2,9 tonnām.

Rāmja beigas

Apkopes un nomaiņas izmaksu ietaupījumi

Dažos gadījumos videi draudzīgāks alternatīvs izstrādājums būs tas, kas izstrādāts ar mērķi pēc iespējas paildzināt tā kalpošanas laiku līdz nomaiņai un pēc iespējas samazināt nepieciešamo tehniskās apkopes darbu. Piemēram, maltu granulētu domnas sārņu izmantošana betonā var paildzināt ēku ekspluatācijas laiku un vienlaikus samazināt kālija nitrāta izdalīšanos, kad nepieciešami apkopes darbi. Tas varētu samazināt kopējās aprites cikla izmaksas salīdzinājumā ar cita veida betonu.

Utilizācijas izmaksu ietaupījumi

Iepērkot produktu vai rīkojot konkursu būvprojektu izstrādei, bieži tiek aizmirstas utilizācijas izmaksas. Galu galā būs jāsedz arī utilizācijas izmaksas, lai gan bieži tas nenotiek uzreiz. Ja veicot iepirkumu, šie izdevumi netiek ņemti vērā, dažkārt var izrādīties, ka produkts iegādāts par pārāk dārgu maksu. Utilizācijas izmaksas var veidot gan vienīgi fiziskas atkritumu izvešanas izmaksas, gan maksa par atkritumu drošu apglabāšanu. Bieži utilizācija notiek atbilstoši ļoti stingriem noteikumiem, piemēram, tādiem, ko paredz EEIA direktīva[86].

Rāmja sākums

Pārdomāta utilizācijas posma plānošana — būvniecības nozares piemērs

Būvniecība ir viena no nozarēm, kur rodas daudz atkritumu. Nojaucot vecas ēkas, ir jāaizvāc ne tikai liels daudzums būvgružu, bet arī jālikvidē bīstami materiāli, piemēram, azbests. Tāpēc, izsludinot konkursu, varat izvirzīt prasību, ka būvuzņēmējiem jānorāda, cik daudz bīstamo atkritumu varētu rasties, nojaucot ēku, un kādas būs to izvešanas izmaksas. Dažos gadījumos, piemēram, ceļu būvē, ir jābūt iespējai aprēķināt ienākumus, ko dos no pārstrādātiem atkritumiem, piemēram, veca asfalta vai nojauktu ēku materiāliem, izgatavotu izejvielu izmantošana.

Rāmja beigas

5.3.2. Ārējo vides izmaksu novērtēšana

Līdztekus finansiālām izmaksām, kuras tieši sedz līgumslēdzēja iestāde, dažos gadījumos varat ņemt vērā arī **ārējos vides faktorus**, proti, izmaksas sabiedrībai, ko rada konkrēta ietekme uz vidi, piemēram, klimata izmaiņas vai augsnes paskābināšanās. ACI, kurās tiek ņemti vērā ārējie vides faktori, dažkārt dēvē par „kopējās aprites cikla izmaksām" (KACI).

Lai ārējās izmaksas varētu iekļaut iepirkumā, tām jāatbilst iepriekš izklāstītajām piešķiršanas kritēriju prasībām (jo īpaši prasībai par saistību ar līguma priekšmetu) un tām jābūt izteiktām naudas izteiksmē. Tad tās var izvērtēt salīdzinājumā ar citām izmaksām, lai noteiktu lētāko piedāvājumu. „Tīro" transportlīdzekļu direktīvā 2009/33/EK ir aprakstīts viens no piemēriem, kā to var izdarīt.

[86] Direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem.

Rāmja sākums

Ārējā ietekme aprites cikla izmaksās — „tīro" transportlīdzekļu direktīva

„Tīro" transportlīdzekļu direktīva paredz, ka, iepērkot autotransporta līdzekļus, līgumslēdzējām iestādēm ir obligāti jāņem vērā enerģijas patēriņš un ietekme uz vidi, norādot to specifikācijās vai piešķiršanas kritērijos. Direktīva ietver metodiku šo aspektu monetizācijai, lai varētu novērtēt transportlīdzekļu darbmūža ekspluatācijas izmaksas. Šis modelis izsaka naudas izteiksmē vairākus emisiju veidus, t. i., oglekļa dioksīda (CO_2), slāpekļa oksīda (NO_x), metānu nesaturošo ogļūdeņražu (*NMHC*) un cieto daļiņu emisijas[87]. Pēc tam katra pretendenta piedāvāto transportlīdzekļu darbmūža emisijas var izteikt kā izmaksas, kas jāpieskaita citām tiešām izmaksām, piemēram, iegādes cenai, degvielas un tehniskās apkopes izmaksām.

Rāmja beigas

Ja aprēķinot aprites cikla izmaksas, vērtējot ārējo ietekmi, tos pašus elementus nevar novērtēt, izmantojot citus piešķiršanas kritērijus.

5.3.3. ACI pielietošana

Arvien vairāk valsts iestāžu Eiropā izmanto aprites cikla izmaksas, lai, izvērtējot piedāvājumus, noteiktu zemākās izmaksas, un ir izstrādāti vairāki dažādas sarežģītības un apjoma instrumenti (sk. rāmi).

Lai pareizi novērtētu ACI, ir jāņem vērā konkrēti aspekti:

- **kalpošanas ilgums** — tas, cik bieži produkts būs jānomaina, būtiski ietekmēs tā izmaksas, jo īpaši ilgākā laika posmā; lēts produkts, ko bieži jānomaina, var ilgtermiņā izmaksāt vairāk nekā dārgāks produkts, kas kalpos daudzus gadus; tas ir jāņem vērā, nosakot, cik ilgam periodam, izteiktam gados, vēlaties veikt aprites cikla izmaksu salīdzinājumu;

- **diskonta likme** — nākotnes izmaksas nav tik daudz „vērtas" kā pašreizējās izmaksas, jo parasti laika gaitā kapitāls uzkrāj procentus[88]; šis apstāklis ir jāņem vērā, salīdzinot aprites cikla izmaksas; to dara, nākotnes izmaksām piemērojot **diskonta likmi**, kas parasti ir attiecīgajā valstī noteiktā procentu likme; tas piešķir katrai izmaksu pozīcijai **tīro pašreizējo vērtību** (TPV), kas ļauj tieši salīdzināt visas pašreizējās un nākotnes izmaksas;

- **datu pieejamība un ticamība** — aprites cikla izmaksu novērtēšana nenovēršami ietver zināmu nenoteiktību attiecībā uz nākotnes izmaksām (piemēram, ekspluatācijas izmaksas, enerģijas patēriņš, kā arī produkta faktiskais kalpošanas ilgums); tādēļ ir būtiski pieprasīt sīku papildinformāciju par pretendentu uzņēmumu iesniegtajām izmaksu aplēsēm; dažos gadījumos, ja nākotnes izmaksas nosaka piegādātāji (piemēram, viņi atbild par apkopi vai

[87] Līgumslēdzējas iestādes var arī izvēlēties piemērot lielākas izmaksas katrai no piesārņojošo vielu emisijām ar nosacījumu, ka tās nepārsniedz direktīvā norādītās izmaksas vairāk kā divas reizes (Direktīvas 2009/33/EK 6. pants).

[88] Šodien ieguldīti EUR 100 ar 5 % likmi pēc gada būs vērti EUR 105. Tādējādi pēc gada iztērēti EUR 105 eiro pašlaik ir „vērti" tikai EUR 100.

utilizāciju), līguma nosacījumos var iekļaut maksimālās nākotnes cenas, padarot ticamākus ACI aprēķinus.

Rāmja sākums

ACI instrumenti

Šis ir saraksts ietver dažus no instrumentiem, kas pieejami, lai aprēķinātu ACI:

- Eiropas Komisijas kalkulators ACI aprēķināšanai transportlīdzekļu iepirkumos: http://www.cleanvehicle.eu;
- Eiropas Komisijas kopējā metode ACI aprēķināšanai būvniecībā: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/files/compet/life_cycle_costing/final_report_en.pdf;
- *SMART-SPP* projekta ietvaros izstrādātais instruments ACI aprēķināšanai un CO_2 emisiju noteikšanai iepirkumos: http://www.smart-spp.eu;
- Zviedrijas Vides apsaimniekošanas padomes (*SEMCo*) izstrādātais ACI instruments: http://www.msr.se/en/green_procurement/LCC/
- *„BUY SMART"* (Zaļā iepirkuma) projekta ietvaros izstrādātais ACI instruments: http://www.buy-smart.info

Rāmja beigas

6. nodaļa. Līguma izpildes noteikumi

Kopsavilkums

- Līguma noteikumus var izmantot, lai līguma izpildes posmā iekļautu vides apsvērumus.
- Līgumslēdzēja iestāde var precizēt, ka preces jāpiegādā vai pakalpojumi/darbi jāveic tā, lai samazinātu ietekmi uz vidi, un sniegumu vides jomā var saistīt ar līgumā paredzētiem sodiem vai prēmijām. Lai nepieļautu, ka saistības vides jomā tiek pārkāptas, līgumslēdzējas iestādes var līgumā paredzēt atbilstīgas sankcijas.
- Atbilstība līguma noteikumiem būtu rūpīgi jāuzrauga līguma izpildes laikā, atbildību par atbilstības nodrošināšanu un ziņošanu skaidri norādot līgumā.
- Līguma izpildes noteikumus nedrīkst izmantot, lai iekļautu vides prasības, kuru dēļ būtu jāveic būtiski grozījumi iepirkuma līgumā, t. i., kuru dēļ būtu mainījies konkursa rezultāts.

Līguma izpildes noteikumus izmanto, lai precizētu, kā līgums ir jāizpilda. Līguma izpildes noteikumos var iekļaut vides un sociālos apsvērumus ar nosacījumu, ka tos publicē paziņojumā par līgumu vai specifikācijās un ka tie atbilst Kopienas tiesību aktiem[89].

6.1. Nosacījumi, ko piemēro līguma noteikumiem

- Līguma noteikumus nevajadzētu formulēt slēptā veidā kā tehniskās specifikācijas, piešķiršanas vai atlases kritērijus. Citiem vārdiem sakot, uzņēmējam nedrīkst pieprasīt pierādīt atbilstību līguma noteikumiem iepirkuma procedūras laikā. Atbilstību līguma noteikumiem jāpārbauda vienīgi līguma izpildes laikā.
- Tomēr līguma noteikumi drīkst iekļaut konkrētas saistības, kas noteiktas iepirkuma procedūras ietvaros (piemēram, nodrošināt atbilstību konkursā noteiktajiem ekoloģiskajiem raksturlielumiem).
- Līguma noteikumiem ir jābūt skaidri formulētiem konkursa dokumentācijā, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi apzinās visus līgumā ietvertos pienākumus un spēj to atspoguļot piedāvājumu cenā[90]. Līgumslēdzēja iestāde var noteikt, ka uzņēmumus izslēgs no tālākas dalības, ja viņi nepiekritīs līguma noteikumiem.
- Līguma noteikumiem jābūt saistītiem ar līguma izpildi. Tas nozīmē, ka tiem jābūt saistītiem ar uzdevumiem, kas nepieciešami iegādāto preču, pakalpojumu vai darbu nodrošināšanai un izgatavošanai.
- Līguma noteikumi nedrīkst diskriminēt, dodot priekšroku uzņēmējiem no kādas konkrētas dalībvalsts.

[89] Direktīvas 2004/18/EK 26. pants un Direktīvas 2004/17/EK 38. pants.
[90] Lieta C-496/99 P *Komisija pret CAS Succhi di Frutta*, 115.–121. punkts.

6.2. Preču piegādes līgumu izpildes noteikumi

Noteikumus vides jomā piegādes līgumos galvenokārt var izmantot, lai precizētu, kā preces tiks piegādātas. Līguma ietekmi uz vidi var uzlabot vienkāršā veidā, proti:

- piegādājot produktus vajadzīgajā daudzumā; tas bieži nozīmē liela apjoma piegādi, jo, ņemot vērā transporta ietekmi pēc preču vienību skaita, tā būs videi draudzīgāka nekā atkārtotas neliela daudzuma preču piegādes; to pašu var panākt, precizējot maksimālo piegāžu skaitu nedēļā vai mēnesī;
- nosakot, ka preces nedrīkst piegādāt sastrēgumstundās, lai nenoslogotu satiksmi sastrēgumu laikā;
- pieprasot, lai piegādātājs ņem atpakaļ (un pārstrādā vai atkārtoti izmanto) jebkādu produkta iepakojumu (tas rada divkāršas priekšrocības, centralizējot iepakojuma apriti pirms atkārtotas izmantošanas vai pārstrādes un mudinot piegādātāju samazināt nevajadzīga iepakojuma daudzumu);
- pieprasot piegādātājam sniegt regulāru informāciju par produktu piegāžu radītajām CO_2 emisijām un pasākumiem, kas veikti, lai samazinātu šīs emisijas visā līguma izpildes laikā; tas neattiecas uz vienreizējas piegādes līgumiem.

Rāmja sākums

Ilgtspējīgs mēbeļu iepakojums Īrijā

Īrijas Valsts iepirkumu birojs (*OPW*) 2007.–2010. gadā noslēdza vairāk nekā 200 līgumus par biroja mēbeļu piegādi, kuru vērtība veidoja līdz pat EUR 10 miljoniem gadā. Atbilstoši līguma noteikumiem apakšuzņēmējiem savā uzņēmumā bija jāizmanto laba prakse vides jomā attiecībā uz atkritumu samazināšanu, atkritumu pārstrādi, iepakojuma samazināšanu, atkārtoti izmantojamu iepakošanas materiālu izmantošanu, emisiju kontroli un efektīvu materiālu un transporta izmantošanu. Piemēram, viens piegādātājs sāka piegādāt preces, ietinot tās segās, nevis izmantojot plastmasas iepakojumu. Šādu atkārtoti izmantojamu iepakojuma materiālu izmantošana tagad ir ierasta mēbeļu piegādātāju prakse. Cits uzņēmums tagad masīvkoka atkritumus pārvērš šķeldā, lai izmantotu savā apkures sistēmā.

Rāmja beigas

Ja specifikācijās esat iekļāvuši konkrētus materiālus vai ražošanas procesus, vai metodes, tās arī var veidot daļu no līguma noteikumiem piegādes līgumos.

Piegādes līgumi bieži ietver arī dažādus pakalpojumus vai darbus (piemēram, atrašanās vietas izvēli, uzstādīšanu vai apkopi), saistībā ar kuriem var noderēt zemāk izklāstītie noteikumi.

6.3. Būvdarbu vai pakalpojumu līgumu izpildes noteikumi

Iespējamie būvdarbu vai pakalpojumu līgumu izpildes noteikumi ir aprakstīti zemāk.

- **Pakalpojuma vai darba veikšana:**
    - konkrētu vides pārvaldības pasākumu piemērošana attiecīgos gadījumos atbilstoši neatkarīgām sertifikācijas shēmām, piemēram, *EMAS* vai ISO 14001;
    - atkritumu daudzuma samazināšana saistībā ar līgumu, piemēram, iekļaujot konkrētus mērķus vai maksimālo apjomu un sasaistot to ar līgumā paredzētiem sodiem vai prēmijām;
    - resursu, piemēram, elektrības un ūdens, efektīva izmantošana uzņēmumā;
    - dozēšanas instrukciju izmantošana, lai nodrošinātu atbilstošu tīrīšanas līdzekļu daudzumu u. c.
- **Apakšuzņēmēja darbinieku apmācība:**
    - darbinieki ir informēti par viņu darbības ietekmi uz vidi un zina, kāda ir vides politika iestādē, kuras telpās viņi strādās.
- **Produktu un instrumentu nogādāšana līdz darba vietai:**
    - produktu nogādāšana līdz darba vietai koncentrētā veidā un atšķaidīšana uz vietas;
    - atkārtoti izmantojamu konteineru vai iepakojuma izmantošana produktu pārvadāšanā;
    - transporta radīto CO_2 vai citu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana.
- **Izmantoto produktu vai iepakojuma utilizācija:**
    - apakšuzņēmējs pieņem atpakaļ produktus vai iepakojumu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei vai utilizācijai.

Rāmja sākums

Ekoloģiskie raksturlielumi līguma noteikumos Toskāna

Toskānas Vides aizsardzības aģentūras (*ARPAT*) noslēgtais līgums par uzkopšanas pakalpojumiem iekļāva noteikumu, kas paredzēja, ka apakšuzņēmējam jāievieš vides pārvaldības sistēma saistībā ar sniegtajiem pakalpojumiem. Apakšuzņēmējam bija jāīsteno trīs šādi pasākumi: 1) jāveic sākotnējais novērtējums par pakalpojuma ietekmi uz vidi; 2) jāizveido vides aizsardzības programma; 3) jāveic pasākumi programmas pārraudzībai.

Apakšuzņēmējam bija jāiesniedz dati par izmantoto produktu daudzumu (reizi pusgadā), lai nodrošinātu, ka izmantoto produktu daudzums katru gadu procentuāli samazinās, vienlaikus saglabājot pakalpojumu kvalitāti , veicot regulāras kvalitātes pārbaudes. Tāpat bija jāveic darbinieku apmācība par ilgtspējīgām uzkopšanas metodēm.

Rāmja beigas

6.4. Līguma atbilstības pārraudzība

Vides apsvērumu iekļaušana līguma noteikumos ir efektīva vienīgi tad, ja atbilstība šiem noteikumiem tiek pienācīgi pārraudzīta. Var izmantot dažādus līguma atbilstības pārraudzības veidus:

- piegādātājam var lūgt iesniegt atbilstības apliecinājumu;
- līgumslēdzēja iestāde var veikt negaidītas pārbaudes;
- atbilstības pārraudzībai var nolīgt kādu neatkarīgu trešo pusi.

Līgumā ir jāiekļauj atbilstošas sankcijas par neatbilstību vai prēmijas par labu sniegumu.

Rāmja sākums

CO_2 samazināšanas saistību pārraudzība Latvijā

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija katru gadu ar Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta (KPFI) starpniecību piešķir aptuveni EUR 50 miljonus ilgtspējīgiem būvprojektiem. Finansējumu piešķir konkursa kārtībā, un dalībnieki var izvēlēties ZPI kritērijus no pārbaudes saraksta, lai saņemtu papildpunktus projekta pieteikuma izvērtēšanas posmā. Tad šie kritēriji finansējuma saņēmējam kļūst juridiski saistoši kā nosacījums finansējuma saņemšanai. Visu KPFI finansēto projektu pārraudzība ilgst piecus gadus pēc projekta pabeigšanas — ja projekta pārraudzības pirmajā un otrajā gadā konstatē neatbilstību CO_2 emisiju samazināšanas mērķim atbilstoši projekta pieteikumā un līgumā norādītajam apjomam, finansējuma saņēmējs iesniedz plānu situācijas labošanai un to īsteno par saviem līdzekļiem. Ja projekta rezultāti vēl aizvien ir neatbilstoši, no KPFI projektam piešķirtos līdzekļus var uzskatīt par nepiemērotiem un tie jāatmaksā.

Rāmja beigas

7. nodaļa. Galvenās ZPI nozares

Šī sadaļa sniedz ieskatu par to, kā ZPI var piemērot četrām svarīgām iepirkuma kategorijām — ēkām, pārtikai un ēdināšanas pakalpojumiem, elektroenerģijai un kokmateriāliem. Šīs nozares ir izvēlētas atbilstoši 1. nodaļā izklāstītajiem kritērijiem — to ietekme uz vidi, ietekme uz budžetu, spēja ietekmēt tirgu un videi draudzīgāku alternatīvu pieejamība. Aplūkotās pieejas balstās uz ES ZPI kritērijiem[91].

7.1. Ēkas

Ņemot vērā nozares nozīmīgumu vides, ekonomikas un sociālajā jomā, daudzas valsts iestādes ir apņēmušās veicināt ilgstpējīgāku būvniecību. Būtiskākā ietekme uz vidi ir saistīta ar ēku izmantošanu un jo īpaši enerģijas patēriņu. Citi būtiski faktori, kas jāņem vērā, ir būvniecībā izmantotie materiāli, gaisa kvalitāte ēkā, ūdens patēriņš, ietekme uz satiksmi vai zemes izmantošanu un būvniecības atkritumi.

Ēkas ir ļoti sarežģītas sistēmas, kas sastāv no daudziem elementiem, kuri visi ietekmē kopējo būves veiktspēju. Izmantojot ZPI pieeju, parasti tiek ņemta vērā gan ēkas kopējā ietekme, gan atsevišķu elementu ekoloģiskie raksturlielumi. Lai gūtu vispusīgāku priekšstatu, ir lietderīgi izmantot īpašu vides novērtēšanas instrumentu[92].

7.1.1. ZPI pieeja

- Iekļaujiet arhitektu un inženieru atlases kritērijus, balstoties uz pieredzi ilgtspējīgu ēku projektēšanā, un būvuzņēmēju atlases kritērijus, ņemot vērā atbilstīgu vides pārvaldības pasākumu piemērošanu.
- Nosakiet katras pabeigtās ēkas minimālās energoefektivitātes prasības[93] katrā iepirkuma posmā. Apsveriet iespēju dot papildpunktus, piešķirot tiesības slēgt līgumu par projekta izstrādi, par sniegumu, kas pārsniedz minimālās prasības.
- Izmantojiet standartus, piemēram, CEN Tehniskā komiteja (*TC*) 350 (par būvniecības darbu ilgtspējību) un 351 (par būvniecības izstrādājumiem; bīstamo vielu izdalīšanās novērtējums)[94], lai noteiktu, vai specifikācijā būtu jāiekļauj prasība par atbilstību šiem vai līdzvērtīgiem standartiem.
- Dodiet priekšroku projektiem, kuros ietvertas atjaunojamās enerģijas sistēmas.
- Ierobežojiet kaitīgo vielu izmantošanu būvmateriālos.

---

[91] http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

[92] Šādu instrumentu piemēri ir LEED, BREEAM un klima:aktiv. Sīkāka informācija par vides novērtēšanas instrumentu izmantošanu ēku renovācijas darbu iepirkumos ir atrodama tīmekļa vietnē www.sci-network.eu.

[93] Kā izklāstīts ievadā, atbilstoši Direktīvai 2010/31/ES *par ēku energoefektivitāti (pārstrādātā versija),* sākot ar 2013. gadu, visos jaunbūvju un lielos ēku renovācijas projektos būs obligāti jāievēro vairākas minimālās energoefektivitātes prasības.

[94] Sk. tīmekļa vietni www.cen.eu, lai iegūtu papildu informāciju par šo standartu izstrādi un piemērošanu.

- Mudiniet izmantot kokmateriālus, kas iegūti ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos, un citus dabiskos materiālus, pārstrādātus un atkārtoti izmantojamus materiālus, kā arī materiālus, kurus kalpošanas laika beigās iespējams pārstrādāt.
- Novērtējiet, cik svarīga ir iekštelpu gaisa kvalitāte, iemītnieku labsajūta un atbilstoša ventilācija.
- Pieprasiet izmantot ūdeni taupošas iekārtas un mudiniet atkārtoti izmantot fekālijas nesaturošus notekūdeņus un lietus ūdeni.
- Iekļaujiet līguma noteikumus, kas attiecas uz atkritumu un resursu apsaimniekošanu un būvmateriālu pārvadāšanu.
- Līgumā nosakiet, ka vairākus gadus pēc būvniecības pabeigšanas apakšuzņēmējiem ir jāpārrauga ēkas energoefektivitātes rādītāji un jāizglīto ēkas lietotāji par ilgtspējīgu enerģijas izmantošanu.

Rāmja sākums

Jauna ilgtspējīga slimnīca Vīnē

Jaunās Vīnes Ziemeļu slimnīcas celtniecība notiks saskaņā ar Ilgtspējības hartu, ko piemēros katrā iepirkuma konkursa un būvniecības stadijā, kā arī darbības pārraudzībai pēc objekta nodošanas. Šī harta nosaka stingras prasības, tostarp tādas, kas attiecas uz kopējo pieprasījumu pēc enerģijas, vides aizsardzību būvlaukumā, gaisa kvalitāti telpās, piekļuvi, lietošanas elastīgumu, atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanu un atkritumu un trokšņu samazināšanu būvniecības laikā.

Rāmja beigas

7.2 Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi

Saskaņā ar pētījumu, kas veikts pēc Eiropas Komisijas pasūtījuma, pārtikas un dzērienu ražošanas nozare veido aptuveni 20–30 % no būtiskākās ietekmes uz vidi Eiropā[95]. Visvairāk vidi ietekmē šajā nozarē pārtikas ražošanā un pārtikas līdzekļu pārvadāšanā izmantotās kaitīgās ķimikālijas. Daudzas valsts iestādes tiecas palielināt skolu un biroju ēdnīcās piedāvāto bioloģisko produktu īpatsvaru un samazināt gaļas produktu apjomu, jo to ražošana būtiski ietekmē vidi. Svarīgi aspekti ir arī noplicinoša jūras resursu izmantošana un iepakojuma atkritumi.

[95] Eiropas Komisijas Apvienotais pētniecības centrs, „Produktu ietekme uz vidi" (*EIPRO*), 2006. gads, 15. lpp. Pētījumā aplūkota dažādu tirgus sektoru ietekme saistībā ar šādu ietekmi uz vidi: abiotiska noplicināšanās, paskābināšanās, ekotoksiskums un globālā sasilšana, eitrofikācija, toksiskums cilvēkiem, ozona slāņa noārdīšanās un fotoķīmiskā oksidēšanās.

7.2.1. ZPI pieeja

- Norādiet bioloģiski ražotas pārtikas minimālo procentuālo īpatsvaru[96]. Piešķirot tiesības slēgt līgumu, dodiet papildpunktus par procentuālo īpatsvaru, kas pārsniedz minimālās prasības.
- Norādiet minimālo sezonas augļu un dārzeņu, kā arī ilgtspējīgā veidā iegūtu jūras produktu procentuālo īpatsvaru un/vai papildpunktus par to izmantošanu.
- Iekļaujiet līguma noteikumus par pārtikas iepakojuma atkritumu samazināšanu.
- Piemērojiet atlases kritērijus ēdināšanas iestādēm, pamatojoties uz atbilstošu vides pārvaldības pasākumu izmantošanu, piemēram, darbinieku apmācību.

Rāmja sākums

Ilgtspējīgi pārtikas produkti Malmē

Malmes pilsētas mērķis ir nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visas sabiedriskās ēdināšanas iestādes pilsētā piedāvātu vienīgi bioloģisku pārtiku. Eksperimentālā iepirkumā vienā no Malmes priekšpilsētas skolām tika izvirzītas vairākas prasības, piemēram, produktu sortimentā jāiekļauj bioloģiska pārtika, zivju produktiem jāatbilst Jūras uzraudzības padomes (vai līdzvērtīgiem) kritērijiem un piegādes jāveic vienreiz nedēļā ar transportlīdzekļiem, kas atbilst pilsētas transporta ilgtspējības kritērijiem. Līdz eksperimentālā projekta beigām bioloģiskā pārtika ēdnīcā bija pieejama 97 % apjomā. Ietekme uz budžetu samazinājās, pārejot no gaļas produktiem uz sezonas dārzeņiem.

Rāmja beigas

7.3 Elektroenerģija

Elektroenerģijas ražošana no fosilā kurināmā ir viens no galvenajiem siltumnīcefekta gāzu emisiju avotiem pasaulē. Daudzas valsts iestādes Eiropā tagad iepērk elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem enerģijas avotiem, kuri definēti Direktīvā 2009/28/EK *par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu*. Šī direktīva arī liek dalībvalstīm izsniegt „zaļās" elektrības izcelsmes garantijas sertifikātu, ja to pieprasa elektroenerģijas piegādātāji. Tas tiek darīts, lai nodrošinātu, ka „zaļā" elektrība netiek pārdota divreiz, jo tā fiziski neatšķiras no elektrības, kas nav saražota no atjaunojamiem enerģijas avotiem. Tas ir svarīgs faktors, lai nodrošinātu „zaļās" enerģijas piegādes ticamību.

7.3.1. ZPI pieeja

- Pieprasīt, lai elektroenerģija (vai daļa no elektroenerģijas) tiktu saražota, izmantojot atjaunojamus enerģijas avotus. Pieprasīt izcelsmes garantijas sertifikātus.

[96] Lai pārtikas produktu varētu pārdot kā bioloģisku ES, tam jāatbilst noteiktām prasībām un jābūt apstiprinātas kontroles iestādes izdotam sertifikātam. Šīs prasības ir noteiktas Padomes Regulā (EK) 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu.

- Apsvērt iespēju iekļaut piešķiršanas kritēriju par elektroenerģijas piegādātāja veiktajiem papildu enerģijas taupīšanas pasākumiem, piemēram, esošo patēriņa modeļu energoauditu.

- Novērtēt elektroenerģijas ražošanas efektivitāti, pieprasot informāciju no piegādātājiem un iekļaujot līgumā minimālos efektivitātes rādītājus.

Rāmja sākums

No atjaunojamiem enerģijas resursiem saražotas elektroenerģijas iepirkšana Rifīrenlandē

Desmit Nīderlandes Rifīrenlandes reģiona pašvaldības 2009. gadā nolēma apvienot spēkus, lai atjaunotu savus elektroenerģijas piegādes līgumus. Tika sastādīti pamatnolīgumi, lai pašvaldības varētu izvēlēties elektroenerģiju, kas saražota no fosilā kurināmā, vai elektroenerģiju, kas iegūta no atjaunojamiem enerģijas avotiem. Līdz šim visi iepirkumu veicēji ir izvēlējušies „zaļo" elektroenerģiju, un tās 12,5 GWh patēriņš gadā ir ļāvis samazināt CO_2 emisijas par aptuveni 5500 tonnām, kas ir tikpat daudz, cik emisiju gadā rada 600 ES pilsoņu.

Rāmja beigas

7.4. Kokmateriāli

Daudzi valsts līgumi tiek slēgti par koksnes vai koksnes izstrādājumu iepirkumu, piemēram, celtniecības darbu ietvaros, kā mēbeles vai grīdas segums. ES galvenā nozīme tiek piešķirta tam, lai koksne būtu iegūta likumīgi un ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos, tāpēc tika īstenoti vairāki likumdošanas un brīvprātīgi pasākumi, lai nodrošinātu koksnes izcelsmes izsekojamību.

ES kokmateriālu regula[97], kas pieņemta 2010. gadā, nosaka, ka visiem kokmateriāliem un koka izstrādājumiem, ko laiž ES tirgū, ir jābūt iegūtiem likumīgi, un pieprasa, lai uzņēmēji visos piegādes ķēdes posmos nodrošina to izsekojamību un var uzrādīt atbilstības apliecinājumus. Saskaņā ar ES Mežu tiesībaizsardzības, pārvaldes un tirdzniecības rīcības plānu (*FLEGT*) tiek ieviesti divpusēji brīvprātīgi partnerības nolīgumi ar kokmateriālu ražotājvalstīm, kas ļauj pārbaudīt eksporta uz ES likumību, izmantojot licencēšanu[98]. Koksne un koksnes izstrādājumi, kas atbilst *FLEGT* licencēšanas sistēmas prasībām, tiek uzskatīti par likumīgi iegūtiem saskaņā ar kokmateriālu regulu.

Ir panākta plaša vienošanās, ka ilgtspējīga mežu apsaimniekošana nozīmē apsaimniekošanu, kas cita starpā nodrošina bioloģiskās daudzveidības, produktivitātes un dzīvotspējas saglabāšanu. Tāpat tas nozīmē, ka jāņem vērā noteikti sociāli apsvērumi, kas saistīti ar meža apsaimniekošanu, piemēram, pamatiedzīvotāju tiesības apsaimniekot mežu vai meža darbos iesaistīto strādnieku pamattiesību aizsardzība. Pastāv sertifikācijas sistēmas, piemēram, *FSC* (Meža uzraudzības padome) vai *PEFC* (Programma mežu sertifikācijas shēmu veicināšanai), kuras var izmantot, lai pierādītu atbilstību dažiem vai visiem šiem kritērijiem.

[97] Regula (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus.
[98] Lai iegūtu sīkāku informāciju par *FLEGT*, sk. http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm

7.4.1. ZPI pieeja

- Pieprasiet, lai visi koka izstrādājumi būtu izgatavoti no likumīgi un ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos iegūtas koksnes. Atbilstības apliecinājums var būt neatkarīgas iestādes verifikācija, izmantojot sertifikācijas sistēmas, piemēram, *FSC* vai *PEFC,* vai licencēšanas sistēmas, piemēram, *FLEGT*. Ir jāpieņem arī citi apliecinājumu veidi.

- Iekļaujiet līguma noteikumus, kas liek piegādātājam ievērot mežā nodarbināto strādnieku un par meža apsaimniekošanu atbildīgo pamatiedzīvotāju grupu tiesības (sk. Lielbritānijas piemēru zemāk).

Rāmja sākums

Ilgtspējīgs kokmateriālu iepirkums Lielbritānijā[99]

Lielbritānijas valdības kokmateriālu iepirkuma politika paredz, ka visiem centrālās valdības departamentiem jāiegādājas tikai tāda koksne un koksnes izstrādājumi, kas iegūti likumīgi vai ilgtspējīgi apsaimniekotos mežos, vai kuriem ir *FLEGT* licence vai līdzvērtīgs sertifikāts. Arī pašvaldības tiek aicinātas sekot šim piemēram.

Turklāt kopš 2010. gada aprīļa šī politika paredz papildu nosacījumus, pieprasot iekļaut līguma noteikumus attiecībā uz konkrētiem sociāliem aspektiem. Visiem produktiem jābūt iegūtiem mežā, kas tiek apsaimniekots, pilnībā:

- atzīstot, dokumentējot un ievērojot ar mežu saistītās likumīgās, paražu un tradicionālās īpašuma vai lietošanas tiesības;

- izmantojot mehānismus konfliktu un strīdu izšķiršanai, ieskaitot tos, kas attiecas uz īpašuma un lietošanas tiesībām, meža apsaimniekošanas praksi un darba apstākļiem;

- aizsargājot mežā nodarbināto strādnieku darba tiesības un gādājot par viņu drošību un veselības aizsardzību.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Francijas pilsēta izvirza augstas prasības kokmateriālu iepirkumiem

Konjakas pilsēta Francijā 2005. gadā nolēma iekļaut kokmateriālu iepirkumos ilgtspējības kritērijus. Tas tika darīts, lai nepieļautu reto un apdraudēto koku sugu izmantošanu āra mēbeļu ražošanā. Pēdējos rīkotajos konkursos tika iekļautas prasības par izcelsmes sertifikātu, atbilstību starptautiskiem līgumiem un apstrādes līdzekļu un līmes izmantošanu, bet tas nekādā veidā nav palielinājis izdevumu apjomu. Kritērijus piemēroja būvniecībā izmantotajiem kokmateriāliem, sienu paneļiem un durvīm. Pašlaik tiek ieviesti kritēriji papīram un drukātiem materiāliem.

Rāmja beigas

[99] Lai iegūtu sīkāku informāciju, sk. http://www.cpet.org.uk/uk-government-timber-procurement-policy

A pielikums. Attiecīgie tiesību akti un politika

ES direktīvas un politika

Tiesību akti/politika	Saistība
Direktīva 2004/18/EK par būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanu	Valsts sektora iepirkuma direktīva
Direktīva 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs	Komunālo pakalpojumu iepirkuma direktīva
Regula (EK) Nr. 1177/2009, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/17/EK, 2004/18/EK un 2009/81/EK attiecībā uz to piemērošanas robežvērtībām līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās	Nosaka monetārās robežvērtības, piemērojot ES publiskā iepirkuma direktīvas preču, pakalpojumu un būvdarbu iepirkuma līgumiem.
Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus *COM(2008) 400*	Sniedz norādes, kā samazināt valsts sektora patēriņa radīto ietekmi uz vidi un kā izmantot ZPI, lai veicinātu inovāciju vides tehnoloģijās, produktos un pakalpojumos.
Dienestu darba dokuments, kas pievienots COM(2008) 400 *SEC (2008) 2126*	Sniedz noderīgus noradījumus valsts iestādēm, kā definēt kritērijus vides jomā un kā tos verificēt, informē par ZPI veicināšanas instrumentiem un min piemērus saistībā ar vairākām produktu grupām. Dokuments arī sniedz juridiskās un darbības vadlīnijas.
Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plāns (SCP/SIP) *COM(2008) 397*	Nodrošināja stratēģisku ietvaru ES darbībām un pasākumiem ZPI atbalstam, tostarp, Ekodizaina direktīvas, ES ekomarķējuma regulas un Energomarķējuma direktīvas atjaunināšanai.
Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā: inovāciju veicināšana ilgtspējīgu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai Eiropā *COM(2007) 799*	Ievieš jaunu metodoloģiju pētniecības un attīstības pakalpojumu iepirkumam.
Skaidrojošais paziņojums par Kopienu tiesību aktiem, ko piemēro tādu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā, uz kuriem neattiecas vai tikai daļēji attiecas publiskā iepirkuma direktīvu noteikumi *2006/C 179/2*	Nodrošina Līguma principu un citu tiesību aktu interpretāciju, ko piemēro publiskā iepirkuma līgumiem, kuru vērtība ir zemāka par tajos noteikto robežvērtību, koncesijām utt.

Nozaru prasības un citi būtiski noteikumi

Tiesību akti/politika	Saistība
Direktīva 2009/33/EK par „tīro" un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu	„Tīro" transportlīdzekļu direktīva nosaka obligātas ZPI prasības autotransporta līdzekļu iegādei.
Regula Nr. 106/2008 par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu	*„Energy Star*" regula nosaka obligātas ZPI prasības biroja iekārtu iegādei.
Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti	Ēku energoefektivitātes direktīva (ĒED) nosaka rādītājus un robežvērtības energoefektīvai būvniecībai, tostarp nākotnē obligātās prasības gandrīz nulles enerģijas patēriņa ēkām.
Direktīva 2010/30/ES par enerģijas un citu resursu patēriņa norādīšanu ražojumiem, kas saistīti ar energopatēriņu, izmantojot etiķetes un standarta informāciju par precēm	Energomarķējuma direktīva izveido jaunas energoefektivitātes klases. Tā īpaši aicina iestādes iegādāties vienīgi augstas energoefektivitātes ražojumus. Transponējot direktīvu, dalībvalstis var līgumslēdzējām iestādēm noteikt minimālos prasību standartus iepirkumā.
Regula Nr. 66/2010 par ES ekomarķējumu	ES ekomarķējums un ES ZPI kritēriji ir saskaņoti, ciktāl tas ir iespējams.
Direktīva 2009/125/EK, ar ko izveido sistēmu, lai noteiktu ekodizaina prasības ar enerģiju saistītiem ražojumiem (pārstrādāta redakcija)	Ekodizaina direktīva nosaka galveno EK sistēmu kritēriju izstrādei vides jomā ar enerģiju saistītiem ražojumiem.
Regula Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (*EMAS*)	*EMAS* regula sniedz norādes par to, kā *EMAS* var izmantot publiskajā iepirkumā.
Regula Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus	Kokmateriālu regula nosaka ietvaru ES tirgū pieejamo kokmateriālu izcelsmes likumības nodrošināšanai.
Direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	Direktīva, kas paredz elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu dalītu vākšanu, apstrādi un reģenerāciju, kā arī nosaka atbilstīgus dizaina standartus.
Direktīva 2002/96/EK par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (*RoHS*)	Publiskajam sektoram jānodrošina, ka direktīvā minētās bīstamās vielas ir aizvāktas no sabiedriskām ēkām un ka tās nesatur neviena no iegādātajām elektriskajām vai elektroniskajām iekārtām.
Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*)	Ražotājiem ir jāreģistrē centrālā datubāzē ziņas par ķimikāliju īpašībām un drošības informācija.
Direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu	Nosaka valstu obligātos mērķus no atjaunojamajiem enerģijas avotiem saražotās elektroenerģijas īpatsvara sasniegšanai, noteikumus par biodegvielu un bioloģisko šķidro kurināmo izcelsmes garantijām un to ilgtspējas kritērijus.
Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem (Atkritumu pamatdirektīva)	Ietver pamatjēdzienus un definīcijas attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu un nosaka atkritumu

	apsaimniekošanas principus, piemēram, principu „piesārņotājs maksā” un „atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju”.

Rāmja sākums

EU ZPI tīmekļa vietne

Rokasgrāmata ir pieejama Eiropas Komisijas ZPI tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/environment/gpp), kur atrodama arī:

- papildu informācija par ZPI juridisko un politisko kontekstu;
- visi ES ZPI kritēriji un tehniskā pamatojuma ziņojumi, kā arī kritēriju izstrādes procesa apraksts;
- informācija par dalībvalstu pieņemtajiem valstu rīcības plāniem ZPI jomā;
- sīki aprakstīti Eiropas valstu līgumslēdzēju iestāžu ZPI piemēri;
- saites uz pētījumiem, projektiem, tīkliem un organizācijām, kas saistītas ar ZPI;
- biežāk uzdoto jautājumu saraksts un galveno terminu glosārijs;
- ziņu izlaidumi, kur publicētas jaunākās ziņas saistībā ar ZPI Eiropā, kā arī informācija par gaidāmajiem pasākumiem.

Rāmja beigas

Rāmja sākums

Ekomarķējumi un ZPI

Ekomarķējums sniedz informāciju par produkta vai pakalpojuma ekoloģiskajiem raksturlielumiem. Šī informācija parasti atspoguļo pilnu produkta vai pakalpojuma aprites cikla novērtējumu.

Ekomarķējumi ir vērtīgi instrumenti pielietošanai ZPI jomā, un tos var izmantot, lai daudz plašākā mērogā veicinātu ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu.

ES un citās jurisdikcijās ir izstrādāts liels skaits ekomarķējumu. Šo marķējumu kritēriji parasti ir pieejami par ekomarķējuma piešķiršanu atbildīgās institūcijas tīmekļa vietnē.

ES ZPI tīmekļa vietnē ir pieejams galveno ES izmantoto ekomarķējumu saraksts, kā arī saites uz attiecīgajām tīmekļa vietnēm.

Rāmja beigas